

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

Director: DEM. I DOBRESCU
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXANDRESCU Avocat. Fost Magistrat Pro-de- canul Trib. Ilfov	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	N. JAC CONSTANTINESCU Consilier la Curtea de Apel din București
RÈNÈ DÉMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris	V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	CONSTANT IONESCU Avocat, al Statului. Doctor și Laureat în Drept Paris	ALFRED JUVARA Profesor Universitar Avocat	Dr. ȘT. LADAY Fost Magistrat jurisconsult în Cluj
C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Profesor Universitar Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat
				ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Secretar de redacție: E. C. DECUSARĂ, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare.

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LEVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

Membru corespondent pentru Polonia: EMIL ST. RAPPAPORT, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia.

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case com., Autorit.	1400 lei
„ Avocați	1000 „
„ Magistrati	800 „
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

In lunile Iulie și August
Apare odată la două săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația
București, Strada Artei Nr. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

A apărut :

PRINCIPII DE DREPT COMERCIAL de Profeso-
rul Cesare Vivante, tradus în românește cu autoriza-
ția autorului, de d-l Paul Horia Suci, avocat, Dr. în
drept și în științele economice dela Roma.De vânzare la „Curierul Judiciar”. — Prețul 500
lei.OCAZIONAL se poate procura, în condițiuni avan-
tagioase, 74 vol. *Révue critique de Legislation et de
Jurisprudence*, în stare perfectă și legate cu piele la
cotor. Amatorii se vor adresa la Librăria „Curierul
Judiciar”, București, Artei 5. — Prețul 150 lei volumul.

SUMAR

— *Liniiamente generale sau dispozițiuni amănunțite. Reflexii
asupra metodei de redactare a noului Cod civil*, de avocatul
Valeriu Roman ;— *Dimitrie Bagdat*, Necrolog, de Oreste Târnavăanu ;— *La coopération des Etats dans la lutte contre le faux
monnayage*, de V. V. Pella, (Recenzie) de Dr. E. C. Decusară.

JURISPRUDENȚA :

— Curtea de Casație s. I: *David Calef cu General Emil
Russe și alții*. Probe. Legi streine. Prezumții Perderea cetă-
țeniei străine. Dreptul de retenție), cu o *Notă* de Prof. Cerban ;— Casație s. II: *Ionel Târănu cu Ministerul Public*. (Dacă
un mandat de arestare, emis de instanțele militare, poate fi
atacat de prevenit e calea recursului la Inalta Curte de Ca-
sație ?), însoțită de concluziile D-lui avocat Lascăr Antoniu ;— Trib. Ilfov s. I com.: *O. Bodcanu cu Banca de Scot*.
(Avocat funcționar de bancă. Suprimare intempestivă a func-
țiunii fără preaviz Dreptul la daune), cu o *Notă* de Dr. Con-
stant Ionescu.A apărut : DESPRE TESTAMENTE, ed. II,
revăzută, mărită și completată cu Doctrina și Juris-
prudența la zi, de N. Jac Constantinescu, consilier
la Curtea de Apel București. Prețul 300 lei.

Liniiamente generale sau dispozițiuni amănunțite Reflexii asupra metodei de redactare a noului cod civil

D. consilier la Inalta Curte de Casație C. Hamangiu,
în savantul său articol publicat în caetul 1 din „Pan-
dectele Române” cu titlul „In preajma viitorului cod
civil”, constată și opinează următoarele:„Codul civil german excelează printr-o redactare
metodică sub formă de text legal, a principiilor stabi-
lite de jurisprudență. Tot ceea ce s'a dobândit pe ca-
lea interpretării, a căutat să fie cuprins în textul ar-
ticolelor din cod, omorând astfel orice spirit de iniția-
tivă al magistratului, orice tendință de adaptare cu
nevoile sociale, făcând din el un instrument de care să
nu se poată servi decât o anumită epocă. Codul ger-
man, oricât de multe ar fi calitățile lui, este totuși plin
de noțiuni abstracte, de construcțiuni dogmatice și are
o terminologie specială, plină de definițiuni prea
lungi și greoaie.”„Codul civil, după părerea noastră, trebuiește să
conțină liniamentele generale în lăuntru cărora să se
poată mișca interpretarea magistratului. El nu trebuie
să se ajusteze prea mult împrejurărilor sociale ale
unei epoci date, pentru că ajunge în curând, în acest
caz, să nu mai corespundă nouilor împrejurări ale
vieții. În cadrul Codului civil trebuie să poată să-și
găsească loc esența vieții din orice epocă, căci dacă
forma se schimbă, fondul rămâne mereu acelaș. Dar
chiar într-o epocă dată, codul civil trebuie să păstreze
un cadru larg, deoarece viața, cu neîncetatele ei ca-
pricii, e în continuă mișcare și transformare.”In aceste rânduri concise se pune și se soluționează
o problemă de importanță cardinală, care este discu-
tată de când nu mai există drept scris (ius scriptum)
în lume. Problema e, care anume lege servește mai
bine scopul pentru care a fost alcătuită, aceia care
cuprinde, până în cele mai neînsemnate amănunte,
toate normele de conduită sau acele cari numai în

liniamente generale dispun, rezervând amănunțele organului care le execută, sau magistratului care le aplică?

Constatările d-lui consilier Hamangiu, asupra codului civil german sunt întemeiate și servesc un prețios punct de plecare pentru o critică mai amănunțită. În ce privește opinia pentru modul de redactare a noului nostru cod civil, trebuie să o spunem dinainte că, nu suntem de acord.

Din punct de vedere teoretic, este foarte greu să i se dea întâietate unuia dintre cele două amintite sisteme de redactare a legilor în general. Și unul și altul are părți bune, precum nici de cusururi nu sunt lipsite. Metodicitatea expunerii ne impune să cercetăm, în primul rând, valoarea obiectiv-științifică a fiecăruia dintre cele două sisteme și apoi în urmă să vedem care anume este mai potrivit pentru noi, poporul român, în starea în care ne găsim și după perspectivele la cari ne putem aștepta.

După teza lui Bentham dreptul este un mijloc ce servește spre a atinge „fericirea cea mai mare posibilă a unui număr de indivizi cât se poate de mare.” Astfel dreptul servește binele individului și al societății deodată. Unele materii de drept interesează mai mult individul, altele societatea. Categoriilor celor dintâiu aparține dreptul civil, sau privat, care numai într’o măsură își întoarce privirea spre societate, întrucât individul trebuie să se închine în fața intereselor colective, tocmai pentruca să-și superiorizeze propria-și viață.

Dreptul, cu ochii întinși spre idealul său, trebuie să se nască din realitate, să se transforme dacă realitatea o cere, și să dispară dacă realitatea îl contrazice. Realitatea are două părți componente, una statică cu o invariabilitate relativă și alta kinetică variabilă sub influența factorilor de cari depinde.

După învățătura dreptului roman care, nici azi nu prea poate fi combătută, cel mult variată (1), există un drept natural care numai ca formă se perfecționează și se amplifică dar, în esența lui, rămâne invariabil. Sunt anumite manifestațiuni ale vieții omenești, fără cari omul nici nu ni-l putem imagina. Un anumit fel de a se comporta, i se impune omului pentru ași putea trăi viața sa primitivă. Aceste manifestațiuni primitive și necesare nu pot fi împiedecate de nici o autoritate, ele se reglementează nu după vreo concepție omenească ci după un imperativ categoric al naturii. Mintea omului numai atât a făcut că, pe căle de observațiune, din acești factori permanenți și invariabili, a dedus anume norme cari, prin importanța lor, s’au ridicat la înălțimea principiilor de drept. De aci înălțăm, la cei vechi, concepția dreptului perpetuu, iar la cei noi, concepția dreptului rațional. Avem deci în fața noastră principii fundamentale de drept, deduse din manifestațiunile primitive și necesare ale vieții omenești.

În cursul nenumăratelor veacuri, viața omenească în fondul ei, nu a suferit nici o modificare, în intimitatea sa, omul este exact străbunul lui din Neanderthal, trăește mânat de aceleași necesități fizice și condus de aceleași imbolduri sufletești. Cel ce este supus unei permanente schimbări, este societatea, în care omul necesarmente trebuie să trăiască și care exercită o extraordinară influență asupra lui, găsindu-se acești doi factori într’o permanentă interdependență.

1) Vezi teoriile cari văd în dreptul natural scopul spre realizarea căruia tinde dreptul.

Societatea îi dă sprijin omului să-și urmeze tendința de a evada din starea primitivă, cultivându-l și civilizându-l, dar tot societatea îi îngreuna existența, după ce l’a înzestrat cu armele necesare. Astfel viața individului, devenind tot mai complexă, cere noi și noi manifestațiuni cari, la rândul lor, necesită noi reglementări de unde se nasc norme de drept încă necunoscute. Aceste norme născute din partea variabilă a vieții omului când se înmulțesc și se perfecționează, cu înălțarea lui, când se reduc cu decăderea lui.

Acele texte ale codului civil cari se întemeiază pe principiile de drept recunoscute de toată lumea civilizată, și sunt impuse de însăși natură, formează conținutul necesar, asupra extensiunii căruia nici nu poate fi discuțiune. Ba chiar evoluțiunea impune o înmulțire a textelor legate de chestiuni principiale, pronunțându-se tot mai mult necesitatea de coordonare a drepturilor naturale, în interesele unei cât mai desăvârșite conviețuiri sociale. Deci astfel partea aceasta a codului civil se va serie în bronz.

Alta este chestiunea problemelor juridice, impuse de intelectualizarea vieții individuale și sociale. Aceste probleme sunt rezultatul unor variațiuni, proprii unor epoce de o lungă sau mai scurtă durată. Chestiunea se pune astfel, este mai bine ca legiuitorul, prinzând în obiectivul judecății sale o singură epocă, să o fixeze în textele legii, și astfel să încătușeze mâna viitoarei generații, sau să se mărginească la dispozițiuni generale, izvorâte din probleme cari au dobândit caracterul de permanență, lăsând libertate judecătorului ca pe cale de jurisprudență să completeze lacunele voite ale legii. Partea aceasta a codului să fie scrisă mai mult în ceară sau în bronz. Să traseze legiuitorul calea viitoarei dezvoltări a vieții juridice a statului, sau să lase în grija celor interesați să dea conținut ideii de drept național. Să anticipeze legiuitorul toată încrederea în simțul juridic și în disciplina poporului, arătându-i numai o directivă pentru a merge spre perfecționare, fără a-i da instrucțiunile de detaliu, de multe ori stânjinitoare în unele încercături ivite în cale. Sau totul să fie îngrădit cu o tendință de disciplinare și uniformizare, individul să fie constrâns a trăi, în permanență, sub sugestia textelor legii. Legiuitorul nici măcar dreptul de a-și imagina, fiecare individ, noțiunea asupra drepturilor și raporturilor juridice, nu-l acordă, își oferă și impune propicile definițiuni.

Astfel ajungem la chestiunea primă, care anume dintre aceste două metode de legiferare prezintă, în abstracto, mai mare valoare.

II

Metoda, așa zisă a liniamentelor generale, este mai elegantă, dar cere o mulțime de corective. Puterea legislativă, din proprie inițiativă, își cedează o parte din atribuțiuni, puterii judecătorești. Acest fapt cimentează, și mai mult, armonia între cele două puteri ale Statului. Este o concepție modernă, atât de clar exprimată de codul civil elvețian spunând că *unde legea nu dispune, judecătorului îi revine rolul legiuitorului*. Dar înseamnă această metodă și o nefermărită încredere în magistratură și în spiritul juridic al poporului. Că magistrații, pe deoparte, vor interpreta și complectea legea cu o pregătire desăvârșită și o imparțialitate impecabilă, iar norodul, pe de altă parte, va ști să se orienteze între dispozițiunile distanțate ale legii și va reduce la minimum conflictele juridice. Cu această metodă, procesele prezintă toate frumusețele

unui duel intelectual, din care rezultă o jurisprudență bogată și capabilă de a se adapta tuturor nuanțelor vieții. Astfel creatorul normelor de drept devine însuși poporul, prin magistrații lui și prin cei mai activi membri ai săi. Este însăși problema dreptului obicinuelnic, rezolvită de Anglia în cursul unui mileniu, creindu-și *common law-ul* ei. Această țară, cu cele mai complicate probleme economice, cu cel mai vast imperiu în lume, cuprinzând cea mai variată populațiune, legiferează puțin. Da, așa credem și noi, acesta este idealul evoluției, cât mai redusă intervențiunea legislativă a statului, și cât mai multă cultură juridică și autodisciplină din partea individului. Și din acest punct de vedere, d. Hamangiu are perfectă dreptate.

După cum, însă s'a întrevăzut, din cele spuse, această metodă de redactare a unei legi, în materie civilă, reclamă imperios două corective puternice, un corp de juriști ireprosabili și un popor disciplinat. Facultățile de drept să fie așa organizate și înzestrate ca, în cursul anilor școlari, să se facă știință temeinică și completă. Corpul magistraților să fie completat cu cele mai bine pregătite și oneste elemente și, pe lângă aceste garanții, dreptul de a judeca să i se dea judecătorului numai la o vârstă când și experiența vieții îi poate veni înfrăjutor. La fel și corpul avocaților trebuie să fie la o înălțime remarcabilă culturală și morală. Adevărata cultură juridică nu se mulțumește cu înmagazinarea unei cantități de texte sau de păreri a diferiților autori în materie, din care rezultă numai cunoștințe eclectice și de suprafață, creind astfel numai compilatori, ci trebuie câștigată o profundă convingere juridică care poate să progreseze până la fanatism și care nu admite târguiala, nici de dragul celor mai mari interese personale. Trebuie să devină sclavii ideii dreptului. Anglia, care este mai mult avizată la magistrații ei, și-i alege dintre cei mai reputați avocați ai țării trecuți peste vârsta de 45 ani, acordându-le un salariu de cca 6000 lire sterline pe an. Dar, pe lângă juriști buni, se mai cere și un popor disciplinat. Înțelegem autodisciplină, măcar majoritatea poporului să fie conștientă de rostul individual și social pe care-l are. Să aibă un simț juridic activ și măcar o minimală rutină juridică, ca să se reducă conflictele juridice la minimum, știind mulțimea să facă convenita legătură între dispozițiunile, îndepărtate între ele, ale codului sau legii. Peste toate aceste se cere un dezvoltat simț de respectare a legământului făcut, cea forță morală pe care Romanii o numeau „*fiducia*” și pe care așa de frumos au definit în următoarea frază: „*Quid enim tam congruum est fidei humanae, quam ea, quae inter eos conserterunt, servare*”. (Nimic nu este mai potrivit cu credința omească decât respectarea celor consimțite). Să fim siguri că, în lipsa unui corp select de juriști, urmează o justiție compromisă, fie prin ignoranță, fie prin inexperiență, fie prin venalitate. Iar lipsa de calități speciale ale poporului, duce la avalanșa de procese, cauzatoare la perturbațiuni sufletești și economice, astfel că ne putem pomeni la un moment dat, cu un cod civil foarte succint și cu o jurisprudență de mii de volume. Această cale duce direct în haos. Le-a fost ușor anglo-saxonilor cari din epoca primitivă, cu exigențele ei reduse juridice, și-au dezvoltat dreptul treptat în măsura ce și viața a devenit mai complicată. Ei înșiși sau dezvoltat alături de dreptul lor, influențându-se reciproc. Și așa, mai mult sau mai puțin, toate popoarele occidentale, în frunte cu marele popor francez, au

îmbătrânit alături de instituțiunile lor juridice, cu rădăcini seculare.

Pe lângă toate garanțiile însă, această metodă de legiferare civilă, are cusururi ireparabile. Uniformitatea, pe întreaga țară, a normelor de drept născute din jurisprudență, nu poate fi asigurată complet. Nu toate conflictele juridice ajung în fața Inaltei Curți de Casație, ba din potrivă, tendința procedurilor civile moderne și necesitățile multiple ale vieții juridice duc la descongestionarea acestei instanțe supreme, trecându-se o însemnată parte a recursurilor în atribuțiunea curților de apel. Trecutul ne arată că, până când se cristalizează o normă de drept pe cale de jurisprudență, în sânul aceleiași instanțe găsim, în aceeași speță, deciziuni contrarii. Cu atât mai ușor se poate petrece acest fenomen când ultima soluționare a proceselor este încredințată tribunalelor și curților de apel. Și atunci ce să creadă simplul justițiabil, neinițiat în tainele științelor juridice și insensibil față de frumusețile duzelor procesuale, când vede cum vecinul lui a câștigat, iar el aceeași speță a pierdut-o. O mare problemă de ordin social, este însăși problema încrederii absolute ce trebuie necesarmente să o aibă populația în justiția țării. Și această problemă trebuie să primeze tuturora pentru că „justiția est regnorum fundamentum”. „Nu e vorbă, ca justiția țării să fie absolut bună, lucru ce este imposibil, dar populația trebuie să aibă o credință că este la înălțime. Valoarea obiectivă a unei instituțiuni este întotdeauna ceva relativ, dar sugestiunea ce o exercită, asupra proprii sale valori, devine un factor deciziv și înainte calculabil. Dar mai trebuie să ne dăm seama că nu este juridic să fie expuși justițiabili riscurilor pe cari le prezintă starea de incertitudine care dăinuiește până când se stabilește o jurisprudență constantă într-o chestiune juridică, a cărei legiferare, din principiu, s'a omis. Câte interese, crezute juste, cad jertfă numai pentru a se completa opera legiuitorului. Nu este o concepție fericită a preface justițiabilii în cobai de experiență juridică. Legea numai atunci poate fi bună când riscurile proceselor sunt egale pentru toți și prețutindeni.

Dar nu trebuie să scăpăm din vedere o considerațiune de ordin administrativ-judiciar. Dacă codul civil este susceptibil de interpretări și completări, judecățile devin interminabile în urma discuțiunilor fără sfârșit. Advocații își apropie o educație profesională vițiată de locuacitate, în loc să se illustreze prin elocință. Ședințele se caracterizează prin judecătorii plictisiți și obosiți de pledoariile rostite până la extenuarea avocatului. Astfel justiția este privată de cel mai important atribut al ei: celeritatea.

În ce privește raportul individului față de stat, care reprezintă societatea, codul civil, la nici un caz nu poate îmbrățișa metoda de redactare a liniamentelor generale. Istoria ne învață câte nedreptăți și suferințe s'au născut de acolo că raportul între individ și stat nu a fost în mod satisfăcător, prin texte exacte, precizat. Statul, față de individ, se prezintă ca o forță disproporționată, și are de multe ori tendințe egoiste. Nu se poate lăsa dreptul individual la cheremul statului și la aprecierea arbitrară a organelor lui. În această materie se impun dispozițiuni amănunțite și precise. Numai așa statul va fi pus la adăpost față de orice bănuială de a tinde spre uzurparea drepturilor individuale. Dar prin dispozițiuni amănunțite, în această materie, Statul își manifestă loialitatea, când se îngădește pe sine însuși, ca cel mai puternic, față de

cei mai slabi. Pentru această parte metoda dispozițiilor amănunțite în codul civil este, fără discuțiune, bine câștigată.

III

În ce privește metoda dispozițiilor amănunțite, intruchipată în codul civil german, aprecierile d-lui Hamangiu sunt complete și întemeiate. Neajunsurile ei trebuiesc cercetate din trei perspective, at doctriinei, al jurisprudenței și al valorii juridice a hotărârilor judecătorești:

În materie de drept, doctrina este mai fecundă în partea, care se desvoltă alături de aplicarea legilor. În afară de cercetările abstracte, întreprinse de savanți între patru pereți, o pleiadă de juriști, cugetători, mânăți de interese profesionale, trebuie să-și dea și ei contribuția necesară. Cu cât textele legale trebuiesc, prin jurisprudență, mai mult completate, cu atât doctrina va avea un rol mai covârșitor. Iar dacă doctrina ajunge la un rol proeminent, și doar ea este singurul izvor de unde se pot textele legale completa, atunci și cultivarea ei devine o necesitate imperioasă. Or o activitate intensivă, pe tărâmul doctrinei de drept, este cât se poate de fecundă. Pune în mișcare geniul cercetător și creator național, și impune o cale prin care, fiecare nație poate să contribuie la comoara culturală, comună omenirii întregi. Între anumite împrejurări date, prin pledoarii, scrieri de tot felul, hotărâri judecătorești se manifestă concurența specialiștilor pentru a produce tot ce este mai bun. Ia naștere o justiție vie, chiar sgomotoasă. Dacă legiuitorul acaparează reglementarea tuturor chestiunilor juridice de ordin secundar, dispune amănunțit, rolul activității doctrinare se reduce la minimum. Mai puțini juriști culți va avea țara și dar mai mulți tehnicieni ai dreptului. Înseamnă o justiție tacită puțin interesantă și stimulatorie la activitate juridică. Doctrinile de drept formează mai mult preocupățiunea teoreticianilor dela facultăți, și mai mult *de lege ferenda*, de cât *de lege lata*. Creiază o epocă a comentariilor, a *glosselor* rumegătoare de texte, în locul activității *pretoriene creiatoare*. Cu un cuvânt, unde legiuitorul e savant magistratul și avocatul degenerază. Prin definițiunile turnate în texte, legiuitorul se angajează și angajează justiția pentru anumite concepții adoptate pe cale pur subiectivă, fără de a avea o garanție că cele adoptate sunt totodată și cele mai adevărate sau mai potrivite. De aci, dacă legiuitorul a luat o cale greșită, revenirea este foarte grea. Prea ușor se poate întâmpla ca justiția să rătăcească, în unele chestiuni, pe o cale recunoscută falșă.

În ce privește jurisprudența, ținem să accentuăm că aceasta este în strânsă legătură cu doctrina, deci cele spuse asupra uneia sunt valabile, în mod corespunzător, și față de cealaltă. Doctrina este izvorul, iar jurisprudența forma de concretizare. În ipoteza ridicată de noi, jurisprudența nu se prezintă ca o activitate creiatoare, este mai mult o jonglerie a textelor. Prea ușor poate degenera în sterilitate completă, rătăcinduse în labirintul chestiunilor de mică însemnătate. Când legiuitorul merge prea departe cu dispozițiunile de detaliu, peste textele legale, adeseori, găsim absurdul. Totuși, la acest punct, se prezintă și urmările bune ale metodei dispozițiilor amănunțite. Cu cât legiuitorul a intrat mai adânc cu textele legale, în chestiuni de detaliu, cu atât mai imperios se impune magistratului și avocatului să se aprofundeze în studiul problemelor juridice, să se preocupe mai mult de fi-

nețele dreptului, câștigându-și astfel o putere însemnată de a face distincțiuni necesare și utile. Când juristul practician mișcă pe o suprafață prea întinsă, precum este tărâmul principiilor generale de drept, ușor cade în confuziune și superficialitate. Deci cu cât se îngustă orizontul, cu atât se aprofundează forța de discernământ. Dar nici îngustarea orizontului nu este fatală, cine vrea să aibă cunoștințe vaste legea nu-l împiedică, dar nici nu-l constrânge. Este adevărat, că această cale prea ușor poate duce la chițibușerie improductivă, dar aci trebui să intervină talentul de echilibrare al magistratului. În sfârșit, în domeniul dreptului, trebuie să recunoaștem, relativitatea este stăpână. În materie de drept civil, care ne preocupă, nici legiuitorul nu poate produce o operă perfectă, și nici activitatea magistratului nu poate fi desăvârșită. Chestiunea este căreia anume, dintre acești doi factori, îi revine rolul covârșitor. Este, precum vom vedea mai la vale, o chestiune de încredere.

În primul rând trebuie să ne intereseze valoarea juridică a hotărârilor judecătorești, ce este rezultatul uneia sau alteia metode de legiferare. Valoarea juridică a unei hotărâri judecătorești este în funcțiune de măsura în care poate să-i dea satisfacție sentimentului de dreptate, ultragiât printr'un fapt antisocial. Chestiunea este de formă și de fond. În ce privește forma, în materie de drept civil, litigiile trebuiesc tranșate într'asa chip, ca justițiabilul să aibă convingerea obiectivității magistratului. Și acest factor psihic este elementul principal al unei bune justiții. Chiar dacă ideia dreptății a avut de suferit prin insuficiența hotărârii, dacă împriecinatul nu are nici un indiciu să pună la îndoială imparțialitatea judecătorului, va fi liniștit și atunci când soluțiunea procesului nu este cea așteptată de el. Un cod civil cu dispozițiuni amănunțite pune la adăpost pe judecător de orice bănuială de subiectivism sau parțialitate. Se știe că, jurisprudența legată de procese celebre, se comentează și la lumina intereselor meschine. Personalitatea judecătorului se reduce, dar autoritatea îi crește, iar încrederea în el devine neclintită. În fond, prin hotărârea judecătorului nu părerea subiectivă a acestuia, ci ideia juridică concretizată în textul pozitiv triumfează. Împriecinatul se resemnează, pentru că așa voințe legea care este mai presus de toți. El nu dela judecător, pe care îl cunoaște cu toate cusururile lui omenști cere satisfacție, ci dela ordinea de drept. Pretinde că această ordine de drept, care a fost și ea jignită, să intervină în favorul lui. Este interesant și expresiv modul de a se comporta, în fața instanțelor, a țaranului Ardelean, el nici odată nu se adresează instanței cu cuvintele „domnule judecător” sau alte fraze similare, ci spune „cinstită lege”. Nu omului, ci legii se supune, dela care așteaptă să aibă leac pentru orice neceaz al lui. Cu cât legea civilă are dispozițiuni mai amănunțite, cu atât mai mult va fi convins cetățeanul că protecțiunea dela ea vine direct.

Această metodă de redactare a codului civil poartă însă, în sânul ei, germenul unui remarcabil inconvenient. Judecătorul, legat strâns prin textele de lege, de multe ori este silit să dea soluțiuni cari duc la izbândă principiul juridic, dar ideia dreptății iese înfrântă. În toată vigoarea ei, dominează maxima: „*Fiat justitia et pereat mundus*”. Soluțiunile date de texte, sunt soluțiuni tip. Spețele, adeseori, deși se prezintă cu foarte criteriile de a fi încadrate în cutare text, dar totuși au o nuanță specifică care face ca aplicarea textului legal să ducă la o orasă nedreptate. Se impune deci întrebarea care dintre aceste două, principiul ju-

ridic sau ideea dreptății, trebuie să prevaleze la redactarea noului cod civil? Prioritatea, precum vom vedea mai la vale, îi revine principiului juridic care este mai puternic regulator al vieții sociale, decât ideea dreptății, plină de elemente subiective.

În afară de desubiectivizarea justiției, precum am arătat mai sus, codul civil pătrunzător în amănunte mai are o însemnată calitate, puterea de disciplinare. Dacă, în afacerile civile, linia de conduită este, până în cele mai mici amănunte, bine fixată toată lumea trebuie să se conformeze. Numai din voința supusă constrângerii se naște disciplina. La început, această tiranie a legii pare a fi insuportabilă, mai ales pentru spiritele independente, dar cu încetul supunerea va deveni voluntară. Din supunere forțată se naște autodisciplina, cea mai puternică calitate a omului, ființă socială. Dacă la armată nu ar fi prescripțiuni până și pentru șireturile dela bocanci, nu ar fi această instituție cea mai disciplinată dintre toate colectivitățile omenești. Presiunea disciplinei se compensează prin siguranța ce o simte judecătorul și împriecinatul, îngrădiți de textele precise ale legii. Supunerea este ușoară, când îi știe omul rostul. Conflictul juridic se reduce pe deoparte, pentru că simțul de drept crește, disciplina socială își produce efectul, pe de altă parte cel ce vrea să provoace conflictul își dă seama ce risc își asumă în fața textului formal și categoric al legii. Or scopul unei legiuiri bune este prevenirea conflictelor, iar nu a soluțiilor clasice. Iar dacă o lege dispune de puterea disciplinatoare și este în stare să prevină conflictele juridice, orice alt neajuns îl putem ierta.

E întrebare însă dacă poporul nostru are nevoie de un astfel de cod civil? În cele ce urmează, vom vedea.

IV

Nu suntem popor de parveniți, prin urmare nu înțelegem nici să ne exagerăm calitățile dar nici să ne ascundem defectele, pe cari însă le credem vremelnice și datorite împrejurărilor istorice, iar nu unor cauze organice.

Nu e vina noastră că azi suntem un popor reapărut în istorie. Deși descendenții direcți a celui mai civilizat popor al antichității, avem o tradiție de dominație abia de 60 ani. Suntem aproape cel mai tânăr element alcătuitor de stat, în întreaga Europă. De aci neajunsurile vieții noastre colective, atât de exagerat criticate de impacienții noștri. Nu e de mirare că stărilor dela noi nu suferă comparație cu cele din țările apusene. Apoi dacă cu mai bine de o mie de ani s'a întrerupt continuitatea dominațiunii noastre, de unde să avem tradiția, cea mai puternică temelie a disciplinei și a instituțiilor desăvârșite? Intemeietorii României Moderne, așa zicând din nimica, au trebuit să facă totul. Trecutul a trebuit dărâmat din temelii, și pe ruinele lui a trebuit construită noua clădire socială. Românul, pururea apăsător, și-a păstrat disciplina rezistenței, dar și-a pierdut disciplina creației. În acest punct, tradiția ne-a părăsit.

Trebuie să recunoaștem deci că nu prea excelăm cu disciplina muncii și a criticii. Munca și critica sunt temelile existenței omenești, fie individuală sau colectivă. Munca producând asigură traiul, critica perfecționând garantează evoluția. Disciplina muncii însemnează aprofundare, perseverență și continuitate, iar disciplina criticii proporție și obiectivitate. Dar disciplină fără regulator nu există. Regulatorul, fie voința unei persoane sau norme înainte stabilite, trasează li-

mitel între cari poate mișca individul sau colectivitatea, și determină ritmul după care acționează cei chemați. Pe noi problema ne interesează exclusiv numai din punctul de vedere a codului civil. Pe acest tărâm munca este partea judecătorului, iar critica îi revine împriecinatului.

Judecătorul român este fostul student al universităților naționale, recrutat conform legii de organizare judecătorești în vigoare. Are toate calitățile și defectele Românului, fără ca acestea din urmă, cu excepția autodidacților, să fie contrabalansate printr'o cultură juridică temeinică. În facultate, majoritatea profesorilor face politică și profesiune, ca și cum fiecare ar avea trei capete. În zădar savanții și adevărații profesori depun toată râvna, diferitele materii ale științei dreptului se complectează, lipsa de pregătire la una compromite toate celelalte cunoștințe, neîncadrându-se într'o unitate convergentă a culturai juridice. Cei mai mulți profesori ambulauți la facultățile de drept sunt. Disciplina muncii, la profesorii de facultățile de drept, numai la excepții onorabile o găsim, de aceia și rezultatul este mediocru. Iar studenții se organizează cu scopuri străine de carte, în cursul anilor universitari fac slujbe plătite, se îndeletnicesc cu totul ce este propriu de a-i îndepărta dela studii. Nu au nici ei disciplina muncii, la care s'au angajat înscriindu-se la facultate. Și pericolul cu atât e mai mare, cu cât Românul din fire este inteligent, iar inteligența nedisciplinată prin studii temeinice este o adevărată pacoste pentru un popor. Am convingerea că multe rele de cari suferă azi țara noastră, emană dela această cauză, dela acea iluzie de ordin psihic că talentul înăscut este suficient pentru a conduce treburile obștești, iar cultura se poate câștiga prin rutină. Au trecut vremurile acele când Carol cel Mare nu știa nici numele să și-l iscălească.

Dar și legea de organizare judecătorească păcătuieste când admite, în fotoliu de judecător, fie chiar ajuțori sau supleanți, tineri de 21—22 ani. Doar ca să poată fi cineva un bun judecător, pe lângă pregătirea teoretică, i se cere și experiența de viață. Trebuie să cunoască realitatea, acel mediu din care izvorăsc principile asupra cărora trebuie să se pronunțe. În toate legiurile moderne judecătorului i se dă atribuțiunea de a judeca, chiar și în colegiu, numai la vârsta de 30 ani, iar această limită inferioară este de 45 ani în Anglia. Nu impoartă că avem excelenți judecători la Curțile de Apel și la Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru că prima instanță trebuie să ofere toate garanțiile necesare autorității justiției, și prin munca ei disciplinată să înceteze supraîncărcarea supărătoare a instanțelor superioare.

Nici cu împricinării nu stăm mai bine. Poporul nostru, chiar din lipsa tradiției, nu este încă în destul inițiat în disciplina dreptului. Are el bunul simț, ca puține alte popoare, dar de multe ori acest bun simț e în contradicție cu concepțiile legiuitorilor. Așa zisa „*mintea sănătoasă*“ nu este suficient izvor pentru orientarea sigură în ale dreptului, bunul simț al unui popor este numai un aluat admirabil pentru o viitoare dezvoltare a simțului juridic. Și tocmai pentru că nu suntem un popor jurist, țărânul român, precum spune d. Dem. Dobrescu, „este judecat doar sub chloroform“, nici nu e în măsură să aprecieze munca judecătorului și dacă își pierde procesul înclină spre a bănui justiția de parțialitate, ca stând sub influențe oculte. Adeseori citim prin gazete critici inadmisibile la adresa hotărârilor judecătorești, dar ce se mai vorbește dela om la om. Aceste critici sunt nedrepte, degeaba însă

că din calomnie rămâne întotdeauna ceva, și slavă Domnului, dușmani avem destui cari le exploatează aceste critici exagerate împotriva noastră. Cauza acestui rău este lipsa de disciplină a criticei, și, de multe ori, imposibilitatea de a-l combate.

Dar să admitem că autocritica este prea severă, satisfăcând principiului că omul pe sine trebuie să se judece mai aspru. Nici atunci nu putem scăpa din vedere faptul că ne găsim, ca element alcătuitor de stat, la începutul epocii constructive. Azi punem numai temeliile și trasăm liniile evoluției viitoare. Binele sau răul ce ne așteaptă este în funcție de planul de dezvoltare pe care îl dăm noi, generația de azi. Țării. Un factor puternic al evoluției unui stat sunt și legile pe cari le capătă. Un cod civil este un adevărat plan de dezvoltare atât pentru individ cât și pentru stat. Nu este moment în care omul să nu intre dintr'un raport juridic într'altul. Și atunci unui popor neexperimentat încă, lipsit de tradiția disciplinei, este mai de folos un cod civil cu îndrumările lui amănunțite, decât unul cu dispozițiuni redactate în liniamente generale. Codul civil bine întocmit dă îndrumări pentru evitarea, și la caz de nevoie, pentru soluționarea proceselor. Face o adevărată școală cetățenească, disciplinează prin dispozițiunile lui amenințătoare, cari rețin pe individ de la acte ilegale prin sancțiunile înainte stabilite. Un cod redactat în liniamente generale face pe fiecare să-și încerce norocul, contând la o interpretare judecătorească, favorabilă lui.

Astfel noi suntem de părere că pentru România de azi numai un cod civil, cuprinzând dispozițiuni amănunțite, este potrivit.

Magistratului îi impune o disciplină a muncii. Nimic nu este mai ușor decât a opera cu generalități în drept. Un cod civil, recomandat de noi, este însoțit de un vast material doctrinar, trebuie învățat mult, gândit aprofundat și aplicat cu multă grijă, fiind controlul ușor. Dar îl și pune pe judecător la adăpost față de hănuieli ușuratece.

Pe împričinați îi pune, mai mult, pe picior de egalitate în ce privește riscul proceselor, iar celor de bună credință le dă un ajutor inapreciabil întru evitarea conflictelor juridice. Se pune la dispoziție o măsură mai obiectivă în aprecierea valorii hotărârilor judecătorești, îi face mai precauți în criticile aduse acestora, impunându-se necesitatea precizării.

Cele mai serioase obiecțiuni aduse codului civil german, care prin excelență este redactat după metoda dispozițiunilor amănunțite, că „omorând.. orice tendință de adaptare cu nevoile sociale făcând din el un instrument de care să nu se poată servi decât o anumită epocă, îi răspundem că,

pe tărâmul dreptului civil epocile cari influențează principiile de bază sunt foarte îndepărtate. Mai bine de două mii de ani abia s'a schimbat ceva. Cultura și civilizația schimbă mai mult suprastructura dreptului privat care formează detaliile, ușor de complectat sau de modificat. Dar evoluția este și în această privință, destul de lentă, ca aparatul legislativ, ori cât de greu ar fi el, să nu fie prea mult deranjat. În sfârșit mai repede se poate complecta codul pe cale de legiferare, decât printr'o jurisprudență constantă care, până când se cristalizează, de multeori oscilează timp îndelungat.

La obiecțiunea că un cod civil cu dispozițiuni detaliate constituie o autoritate despotică față de voința părților și simțul juridic al judecătorului, să nu uităm că disciplina, de care avem așa mare nevoie, numai sub presiunea autorității ia naștere.

Concluziile noastre sunt:

Națiunea Română, în situația culturală, politică și economică în care azi se găsește, are nevoie imperioasă de un cod civil cu dispozițiuni amănunțite. Nu înțelegem să copiem nici un cod dintre cele apusene, acestea să ne servească de model numai spre a ocoli greșelile lor.

La redactarea noului cod, atât în ce privește metoda de redactare cât și conținutul lui, în afară de principiile generale cari constituie patrimoniul comun al civilizației, numai situația culturală, politică și economică a propriei țări ne poate interesa, tinzând la desăvârșirea acestor trei factori de propășire.

Să nu uităm nici un moment că, dușmanii noștri mai ales cei din afară, cu propaganda lor nu urmăresc decât un singur scop, să ne discrediteze în fața lumii civilizate, ca element alcătuitor de stat. Cu nimic nu putem mai eficace combate această propagandă decât cu o legiferare temeinică, potrivită și de model. Bunul conducător se cunoaște la început din primele porunci ce le dă mulțimei ce stă sub ordinele lui.

Cele spuse de noi, pot servi de îndrumări utile și pentru alte opere de legiferare, cu deosebirele ce emană din diferența ce există între natura specifică a codului civil și alte legiuri.

VALERIU ROMAN
Avocat

-| DIMITRIE C. BAGDAT

În Cernăuți ospitalieri, unde și-a petrecut cele mai frumoase zile ale carierei sale a decedat subit în floarea vieții, acela ce a fost magistratul de elită, procurorul dela Casație Dimitrie C. Bagdat.

Venit în Bucovina cu ocazia înființării Curții de Apel Cernăuți, a fost unul din primii magistrați din vechiul Regat, cari după unire au trecut hotarele trimiși fiind în țara-nică, spre a pune aci temeliile justiției românești.

Primiți cu entuziasm de toată suflarea de bine românească și cu rezervă de cei cari ignorau sentimentele de cari e animată magistratura vechiului Regat acești apostoli ai consolidării țării întregite au știut să dobândească justiției românești din Bucovina o situație excepțională cucerindu-i unanimitate și neclintita reputațiune de exemplară probitate.

Este în sentimentul comun, că alesele calități cari se asociau atât de armonios în persoana mult regretatului defunct, au contribuit mult la ridicarea prestigiului și cimentarea încrederii în justiția țării, aducând astfel într'un timp de mare criză morală un neprețuit serviciu pentru fortificarea celui mai însemnat așezământ în stat.

Suflet nobil și blând mult regretatul defunct nu avea nimic din manierele mandarinatului glacial ce adeseori se observă la înalții demnitari ai vieții noastre publice, înseninând prin bunătațe și sinceritate sa orice situație, fiind înzestrat de natură cu o rară calitate de fin diplomat care avea aerul de a putea convinge aproape sugestiv și cu o neîntrecută ușurință chiar pe cei mai rezistenți adversari de păreri.

Dimitrie C. Bagdat și-a consacrat cea mai însemnată parte a rodnicei sale activități Curții de Apel Cernăuți, pe care a onorat-o ca consilier o serie de ani dela inaugurarea ei încoace, trecând la Curtea de Apel din Capitală, de unde, după scurt timp, a fost înaintat procuror de secție la Casație, având toate auspiciile de

a ajunge până la cele mai înalte culmi ale carierei ordinului judecătoresc.

Bucovina neavând sub stăpânirea austriacă o Curte de Apel separată, fiind subordonată Curții din Lemberg, după unirea patriei, s'a pus chestiunea sau a creerii unei noi Curți la Cernăuți, sau a înființării unei secțiuni deosebite pentru Bucovina pe lângă Curtea de Apel din Iași.

Faptul că Bucovina de altă dată făcea parte integrantă din trupul Moldovei cât și împrejurarea, că o instituțiune de drept cu o veche tradiție românească putea servi mai eficace cauza omologării justiției, erau argumente temeinice de a încredința Curții din Iași și conducerea justiției superioare pentru Bucovina.

Motive mai mult de ordin politic au satisfăcut un vechiu deziderat al Bucovinei învingând ideia înființării unei noi Curți la Cernăuți.

Se aștepta cu nerăbdare de a vedea ce rezultate va da această Curte organizată și condusă după principiile și în nota vechiului Regat.

N'a trecut mult timp și noua Curte s'a impus aci la cea mai extremă frontieră a țării, ca un adevărat far strălucitor al culturii juridice românești contribuind la acest strălucit succes în mare parte și regretatul decedat, care fără reticență a dat valorosul său concurs pentru organizarea și înălțarea acestei noi Curți românești.

Dimitrie C. Bagdat avea în grad deosebit puterea de sinteză și generalizare ce caracterizează educațiunea juriștilor de școală franceză, fiind astfel capabil să se concentreze îndelung asupra unei chestiuni de drept unice și să se specializeze oferindu-ne în monografia sa dogmatică, ce poartă asupra efectului devolutiv al apelului civil, o lucrare deosebit de aprofundată și prețioasă în care ne-a dat probe palpitate de aptitudinea sa, de a distinge în chip delicat nuanțele greu de aflat ale celei mai subtile și interesante materii de drept procedural comparat.

Numele scumpului defunct, de sincer prieten al Bucovinei pe care a iubit-o atât de mult, s'a săpat prea de timpuriu pe o piatră rece de cimitir, rămânând magistraturei realipitei provinciei de a îndeplini cu profundă durere o scumpă datorie, aceea de a aduce un suprem omagiu memoriei neuitatului ei îndrumător și protector.

Sit ei terra levis!

ORESTE TERNAVEANU

Vatra Dornei, 10 Septembrie 1928.

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 21 Iunie 1926

Președinția D-lui C. SĂRĂȚEANU Consilier

David Calef cu General Emil Russo și a.

Decizia No. 3108

Probe. Mențiuni contradictorii în acte. Dreptul instanței de fond de a aprecia pe care pune temeii.

Legi streine. Interpretare. Chestie de fapt. Aplicațiune la condițiunile sub care se poate pierde cetățenia bulgară.

Prezumții. Lăsarea lor la aprecierea instanței de fond. Cetățenie streină. Pierderea ei. Nu poate avea loc decât în condițiunile legii streine.

Drept de retenție. Poate fi cerut pentru prima oară în apel. Nu se acordă dacă vânzarea este anulată pe un motiv de ordine publică.

1) *In cazul când ca în speță în dovedirea unei situa-*

țiuni s'au prezentat acte cari să cuprindă mențiuni contradictorii, instanța de fond, dacă altă dovadă nu se aduce, este în drept a aprecia pe care din cele 2 mențiuni poate pune temeii;

2) *Interpretarea dispozițiunilor unei legi streine, este o chestiune de fapt, de atributul suveran al instanței de fond. Prin urmare în speță Curtea de Apel își exercită acest drept când interpretând art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naționalității, deduce că, ea ridică dreptul de cetățenie numai acelor supuși bulgari ce au intrat benevol în serviciul militar al altelor țări și au prestat servicii efective, iar nu și acelor cari au fost numai recrutați și nu au răspuns chemării.*

3) *Instanța de fond este autorizată de a deduce din prezumțiunile, grave și concordante, ce le analizează că, în speță recurentul, supus bulgar, a avut autorizarea guvernului bulgar pentru înrolarea lui, voluntară sau nu, în armata română și că deci această înrolare nu i-a ridicat dreptul de cetățenie bulgară.*

4) *Instanța de fond este în drept, interpretând disp. art. 20 din legea bulgară asupra naționalității să deducă că recurentul care la intrarea Bulgariei în război locuia în România, își pierde cetățenia numai dacă nu răspunde unei chemări individuale, ce nu i s'a făcut, iar nu chemării colective, ce s'a făcut cu această ocazie de autoritățile militare bulgare.*

5) *Pierderea unei cetățenii streine nu poate avea loc decât în condițiunile acelei legi.*

Prin urmare dacă în speță recurentul a fost condamnat de instanțele militare române pentru că, n'a răspuns chemării ce i s'a făcut, dânsul nu poate invocă această condamnare ca o dovadă a pierderii cetățeniei sale streine.

6) *Deși dreptul de retenție este o chestie de anărare în fond și deci poate fi adus direct în apel de către cumpărătorul contra căruia s'a intențat acțiune în anularea vânzării, el însă nu poate fi admis dacă, ca în speță, convenția de vânzare, pe care se bazează, a fost anulată pentru un motiv de ordine publică.*

Curtea.

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Eug. Bănescu, pe d-l avocat S. Rosental în dezvoltarea motivelor de casare, pe d-nii avocați G. M. Dumitrescu și I. Gr. Perieteanu în combaterea lor, cum și pe d-l procuror general Kesim în concluziunile puse pentru respingerea recursului.

Curtea.

Asupra recursului de față:

Având în vedere că, prin deciziunea supusă prezentului recurs, Curtea de Apel confirmă ordonanța prin care primul-președinte al Tribunalului Dolu, în urma cererii introduse de intimatul General Em. Russo, pe baza dispozițiunilor decretului-lege Nr. 2795-916, art. 1 legea dela 22 Decembrie 1916, și decretul-lege interpretativ Nr. 3617-918, declară nul actul de vânzare cumpărare autentificat de Tribunalul Dolu la Nr. 20559-918, intervenit între Generalul Russo și recurentul David Calef, motivând această soluțiune pe considerațiunea că, la data confecționării lui — 8 Noembrie 1918, — cumpărătorul David Calef eră supus inamici — bulgar.

Văzând I motiv de casare astfel formulat:

„1) Violarea principiilor relative la pierderea naționalității, înscrise în art. 20 cod. civ. rom., în art. 37 din legea română, privitoare la dobândirea și pierderea naționalității, unanim admisă în toate țările; denaturarea art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naționalității și exces de putere”.

Având în vedere că, pentru a menține ordonanța prezidențială de anularea vânzării, Curtea de Apel constată în fapt și motivează că, recurentul cumpărător nu a făcut dovada susținerii sale că, la data confecționării actului de vânzare, dânsul perduse supușenia bulgară — pe care nu se constată că a avut-o anterior, — întrucât simplul fapt al înscrierii lui, din oficiu, în controalele armatei române în 1916, fără a presta nici un serviciu, nu i-a atras potrivit art. 17 alin. 3 legea bulgară asupra naționalității, pierderea cetățeniei bulgare, căci nu se dovedește o înrolare — cum cere acest text de lege — voluntară și efectivă; că, pe lângă acestea, din faptele și împrejurările cauzei — anume arătate — rezultă că, înscrierea lui Calef în controalele armatei române s'a făcut cu știrea guvernului bulgar, astfel că, chiar dacă înrolarea sa s'a făcut după cerere și dânsul ar fi prestat efectiv serviciul, tot nu putea pierde calitatea de supus bulgar;

Că, prin I motiv de casare se invoacă exces de putere, violarea textelor de lege sus arătate și denaturarea de acte, pentru că în mod greșit ar fi constatat Curtea de fond că înscrierea recurentului în controalele armatei române nu s'ar fi făcut după cerere, ci din oficiu, — pentru că, legea bulgară asupra naționalității nu cere ca pentru pierderea cetățeniei să existe o încorporare efectivă și nici prestare efectivă de serviciu această încorporare s'ar fi făcut cu știrea guvernului militar și pentru că, în mod greșit Curtea deduce că bulgar.

Având în vedere în ce privește prima parte a motivului de casare, că instanța de fond constată și nu se contestă că în foaia-matricolă pentru încorporarea recurentului în armata română se prevede că, înscrierea lui a fost făcută din oficiu, ca și a celui încorporat precedent, cu mențiunea „idem“ pusă în paranteză, iar alăturat fiind trecută mențiunea „după cerere“;

Considerând că față cu aceste două mențiuni contradictorii și lipsa oricărei dovezi din partea recurentului că ar fi făcut vre-o cerere formală de încorporare, Curtea de fond, a uzat de dreptul său suveran de interpretare când a decis că, singura mențiune exactă este aceea a încorporării din oficiu, și deci nu i se poate face nici o vină acestei instanțe, că, în stabilirea acestor chestiuni de fapt, n'a procedat și la alte verificări, cum pretinde recurentul;

Considerând, asupra celei a doua părți a motivului de casare, că Curtea de fond interpretând cuprinsul art. 17 alin. 3 din legea bulgară asupra naționalității, prin aceasta își exercită dreptul său suveran de interpretare și întrucât din condițiunea expresă a textului bulgar care ridică dreptul de cetățenie numai aceluia care au „intrat“ în serviciul militar al altei țări, condițiune a cărei existență este necontestată chiar de recurent, deduce că, prin aceasta se înțelege intrare benevolă și prestare de serviciu efectiv, denaturarea invocată de recurent nu poate exista, ci numai interpretarea cuprinsului unui text de lege strein, ceea ce este de atributul suveran al instanței de fond;

Având în vedere, asupra părții a treia a motivului de casare, că, dintr-o întreagă serie de presupțiuni anume arătate, pe cari Curtea le găsește grave și concordante, ceea ce nu se constată prin motivul de casare, această instanță constată că recurentul a avut autorizarea guvernului bulgar pentru înrolarea lui, voluntară sau nu, în armata română și de aci deduce că, independent de prestarea efectivă, a serviciului, dânsul nu a putut pierde cetățenia bulgară; că această constatare fiind tot de fapt iar denaturare neexistând, ci numai aprecierea unor împrejurări de fapt urmează

că, și această parte a motivului de casare devine nefundată;

Că dar pe temeiul considerațiilor celor mai sus expuse, motivul de casare este a se respinge;

Asupra motivului II de casare astfel enunțat:

„II). Exces de putere și denaturarea depunerii martorului Marcu Avram”.

Considerând că și acest motiv de casare se raportează tot la o chestiune de fapt, întrucât printr'insul se atacă constatarea Curții de fond că, pe temeiul dispozițiilor art. 20 din legea bulgară asupra naționalității, recurentul care locuia în România ar fi fost considerat că, a pierdut supușenia bulgară numai dacă ar fi dovedit că n'ar fi dat urmare unei chemări individuale de mobilizare din partea statului bulgar, iar nu chemărilor colective făcute de acest stat cu ocazia războiului; că, această dovadă, constată instanța de fond dânsul n'a făcut-o, ci voește a o deduce din depozițiunea martorului Marcu Avram, despre care bine instanța de fond decide că, nu dânsul eră chemat a face invitațiune recurentului, în numele guvernului bulgar;

Că de aceea și acest motiv de casare devine nefondat și se respinge;

Asupra motivului III de casare astfel enunțat:

„III). Violarea art. 1201 c. civ. și a principiului de drept că hotărârile penale au putere de lucru judecat și în materie civilă, asupra tuturor chestiunilor rezolvite, fie direct, fie implicit, dar în mod necesar și exces de putere”.

Având în vedere că, prin acest motiv de casare, recurentul pretinde că s'a violat autoritatea de lucru judecat, trasă din sentința prin care dânsul a fost condamnat la închisoare pentru nesupunere, — iar în urmă amnistiat, susținându-se că prin acea sentință s'a regulat implicit și chestiunea naționalității sale;

Având în vedere că, în această privință instanța de fond constată în fapt și motivează că, înaintea Consiliului de Războiu care l'a condamnat pe recurent pentru că nu a răspuns chemării autorităților militare la dispoziția cărora se află, în urma înscrierii lui în controale, nu s'a pus în discuțiune decât vinovăția lui de a nu fi răspuns la chemările la care eră obligat, iar nici de cum chestia naționalității sale;

Considerând că, pierderea cetățeniei bulgare a recurentului, întrucât pe aceasta se bazează pretențiunile sale, nu a putut avea loc de cât în condițiunile legilor bulgare; că prin urmare, cu drept cuvânt instanța de fond care constată că această pierdere nu a avut loc, a decis ca deciziunea de condamnare invocată de recurent nu poate stabili nimic în favoarea și în sensul prețins de dânsul și că, prin urmare prin această sentință s'a judecat numai nesupunerea lui la ordinele autorităților militare române, astfel că ea nu are nici o influență asupra cetățeniei sale, că de aceea și acest motiv de casare devenind nefondat se respinge;

Asupra motivului IV de casare astfel enunțat:

„IV). Violarea și rea aplicațiune a art. 327 procedura civilă și exces de putere”.

Considerând că este adevărat că din punctul de vedere al aplicării dispozițiilor art. 327 pr. civ., dreptul de retenție invocat de recurent pentru prima oară înaintea instanței de apel, constituie o apărare la acțiunea principală, întrucât în virtutea lui se cere reținerea bunului imobiliar până la plata creanței și ca atare el poate fi pentru prima oară formulat în apel;

Că însă dreptul de retenție, în cazul când ea în speță, rezultă dintr'o convenție nulă de drept pentru un motiv de ordine publică, nu mai poate fi admis, întrucât convenția fiind nulă, toate accesoriile și garanțiile ce legea le prevede nu pot avea nici ele ființă legală;

Că pe temeiul acestor considerațiuni, este a se decide în speță că independent de considerațiunile avute în vedere de Curtea de Apel, în respingerea cererii formulate de recurent cu privire la acest capăt de cerere, soluțiunea sa se menține pe argumentul de drept sus arătat, suplinit de Inalta Curte.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc

NOTA. — Din numeroasele chestiuni ridicate înaintea Inaltei Curți și rezolvate prin decizia mai sus reprodusă, nu vom reține decât una singură pentru a o supune unei examinări speciale, întru cât soluțiunea dată de instanța supremă cu privire la dânsa nu ni se pare exactă.

Din constatările de fapt rezultă că instanțele de fond au declarat nul un act de vânzare intervenit între părțile litigante pe temeiul legii din 22 Decembrie 1916, care interzice relațiunile juridice cu caracter patrimonial între locuitorii țării și supuși inamicii, întru cât în speță cumpărătorul a fost supus bulgar în momentul încheerii vânzării; cumpărătorul, prin concesiunile subsidiare puse pentru prima oară înaintea Curței de apel, ceruse instanței judecătorești să-i recunoască dreptul de a reține imobilul în litigiu până la plata creanței ce avea contra vânzătorului, rezultând din obligațiunea acestuia de a restitui prețul primit și cheltuielile făcute de cumpărător cu îmbunătățirile aduse imobilului.

Curtea de apel respinsese această cerere subsidiară, considerând-o ca o cerere nouă, inadmisibilă în instanța de apel, conform alineatului I al art. 327 pr. civ.

Inalta Curte cu drept cuvânt a înlăturat această argumentare greșită pe temeiul părții finale din același text care în mod excepțional permite formularea unei cereri noi în instanța de apel, atunci când acea cerere are caracterul unui mijloc de apărare la acțiunea principală; or în speță cererea de retenție survenea ca mijloc de apărare la acțiunea în nulitatea vânzării intențată de vânzător.

Inalta Curte consideră totuși că soluțiunea instanței de fond se menține pe un alt argument de drept suplinit de instanța supremă și anume pe motivul că în speță dreptul de retenție ar deriva dintr'o convențiune isbită de o nulitate de ordine publică care ca atare nu poate produce nici un efect.

Este incontestabil, față de dispoziția categorică a art. 966 că obligațiunea întemeiată pe cauză ilicită sau imorală nu poate avea nici un efect și prin urmare toate efectele, consecințele și accesoriile unei asemenea convențiuni „nu pot avea nici ele ființa legală“ după cum se exprimă Inalta Curte.

Or, cea ce trebuia stabilit în speță și cea ce în instanța supremă, s'a mărginit să afirme numai, era tocmai faptul admis de Inalta Curte că dreptul de retenție invocat de cumpărător ar rezulta din convenția nulă de vânzare.

Această premisă în raționamentul Inaltei Curți ni se pare greșită.

În adevăr dreptul de retențiune poate fi considerat ca o consecință a vânzării și ca o garanție a executării

obligațiunilor derivând din acest contract, atunci când ne aflăm în fața unei vânzări valabile, în care legiuitorul acordă acest drept uneia sau alteia din părțile contractante, ca măsură de asigurare a drepturilor ce i se cuvin pe baza contractului; astfel art. 1322 cod civ., acordă vânzătorului un drept de retențiune asupra lucrului vândut atunci când e vorba de o vânzare pe bani gata și cumpărătorul cere predarea lucrului fără să ofere plata prețului.

Tot astfel în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, art. 1377 cod. civ. prevede că cumpărătorul contra căruia se exercită pactul de răscumpărare are un drept de retențiune asupra lucrului, până la întoarcerea prețului și cheltuielilor din partea vânzătorului.

În speța judecată de Inalta Curte, nu poate fi vorba de un drept de retențiune derivând din contractul de vânzare, întrucât vânzarea fiind lovită de o nulitate de ordine publică, retențiunea prețului nu are loc în virtutea contractului și în executarea vânzării, ci pe baza principiului de echitate a îmbogățirii fără cauză. Din moment ce vânzarea nu poate să producă efectele pe care părțile le au avut în vedere în momentul încheerii contractului și conforme cu natura lui, prețul primit de vânzător este deținut de acesta fără cauză, și urmează să fie restituit; soluțiunea contrarie care ar recunoaște vânzătorului dreptul de a-și relua lucrul fără să restituie prețul nu numai că n'ar fi echitabilă și ar stabili o inegalitate nejustificată între părțile contractante cu privire la obligațiunea de restituirea prestațiunilor lor reciproce, dar ar nesocoti în același timp dispoziția categorică a art. 966 cod. civ. care prevede că un contract bazat pe o cauză nelicită nu poate produce nici un efect.

Existența acestei creanțe de restituire neputând fi contestată în mod serios, se pune chestiunea dacă se poate recunoaște creditorului un drept de retențiune ca măsură de asigurare?

Soluțiunea acestei chestiuni depinde de concepțiunea cu privire la natura dreptului de retențiune și la sfera de aplicațiune a acestui drept.

Dacă admitem că dreptul de retențiune are un caracter excepțional fiindcă dă naștere în mod indirect, unui drept de preferință și deci nu trebuie să fie admis de cât în cazurile în care legea îl recunoaște în mod expres, atunci desigur soluțiunea instanței de fond se menține însă nu pe argumentul de drept suplinit de Inalta Curte.

Dacă din contră adoptăm modul de a vedea generalmente admis în doctrină și consfințit în jurisprudență, care atribuie dreptului de retenție un caracter general și în consecință acordă acest drept nu numai în cazurile expres prevăzute de lege ci ori de câte ori posesorul unui lucru dobândit contra aceluia care e proprietarul lucrului, o creanță care a luat naștere din cauza și cu ocaziunea aceluia lucru, indiferent dacă între părțile interesate a intervenit sau nu o legătură contractuală. Pentru a întrebuița o formulă expresivă și tradițională dreptul de retențiune poate fi invocat, ori de câte ori există un *debitum cum re junctum*, adică o corelațiune, o legătură de conexitate între lucru și creanța.

Dacă Inalta Curte s'ar fi pus pe acest teren, este evident că soluțiunea litigiului ar fi fost alta de cât cea admisă.

ALEX. CERBAN

Profesor de drept civil la Universitatea din București

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 25 Mai 1928

Președinția d-lui CONST. G. RĂTESCU, Președinte
Decizia No. 3930

Recurs. Dacă un mandat de arestare emis de instanțele militare poate fi atacat de prevenit pe calea recursului la Curtea de Casație.

Este inadmisibil recursul la Curtea de Casație făcut de prevenit contra unui ordin de arestare emis în cursul instrucțiunii contra lui de către o instanță militară.

În ziua de 23 Mai 1928, s'a luat în cercetare recursul făcut de Ionel Țăranu în contra mandatului de arestare din 9 Mai 1928 emis de Comisarul Regal al Corpului II Armată.

În prezența recurentului prin d-nii avocați P. Ioanățescu, Lascar Antoniu, Gr. Trancu-Ieși. G. Iunian, Ed. Mirto și Osvald Teodoreanu.

S'a ascultat d-l Procuror General Al. Dem. Oprescu în susținerea incidentului de inadmisibilitatea recursului

S'au ascultat d-nii apărători ai recurentului în combateri.

După care Curtea a rămas în deliberare până în ziua de 25 Mai 1928, când a pronunțat următoarea decizie:

Deliberând,

Asupra incidentului ridicat de d-l Procuror general al acestei Inalte Curți, relativ la inadmisibilitatea recursului introdus de Ionel Țăranu.

Având în vedere că după cum rezultă din lucrările aflate în dosar, în ziua de 8 Mai 1928, Ionel Țăranu redactor la ziarul „Dimineața” din București a fost pus în urmărire de către Comisarul Regal al Corpului II de armată, pentru delictul prevăzut și pedepsit de art. 11 și 17 din legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni în contra liniștei publice, și anume pentru faptul că în dimineața zilei de 7 Mai 1928, cu ocaziunea informațiilor ce trimetea ziarului „Dimineața” și „Adevărul” al căror redactor era, despre mersul întrunirii partidului național-țărănesc, la Alba-Iulia, a dat o telegramă prin care informa în mod tendențios zia-rele mai sus arătate, arătând că „circulația tuturor trenurilor prin Teiuș este reluată, țărani porniți spre București, tren special” acesta în scop de a încerca să provoace agitațiuni printre cetățenii Țării periclitând astfel siguranța Statului.

Având în vedere că instanța militară a fost sesizată cu întocmirea actelor de instrucțiune prin ordinul d-lui Comandant al Corpului II de armată cu No. 4800 din 1928, în baza legii stării de asediu și a decretului lege No. 2798 din 14 August 1916 prin care se atribue acestor instanțe competența de a instrui și judeca și pe civili pentru infracțiunile specificate în zisul decret lege.

Având în vedere că în baza ordonanței generalului Comandant al Corpului II de Armată, mai sus arătat în temeiul art. 99 din c. j. m. d-l raportor al Consiliului de Război a emis în ziua de 9 Mai 1928 — mandat de depunere și apoi în ziua de 11 Mai 1928, mandatul de arestare cu No. 4989 — aprobat de comandantul Corpului II de armată.

Având în vedere că în contra acestui ordin de arestare, Ionel Țăranu în ziua de 12 Mai 1928, a declarat recurs la această Inaltă Curte motivat pe necompetința instanțelor militare, decurgând din violarea art. 51 c. j. m. combinat cu art. 11 și 17 din legea pentru reformarea unor noi infracțiuni în contra liniștei publice — și cu art. 26 al 2 din Constituție, susținând că circumstanțele în cari s'a petrecut faptul imputat lui

Țăranu specificat mai sus — neîntrunind elementele nici unui fapt penal — măsură de arestare luată de instanțele militare este fără competență și deci casarea fără trimitere a actului comis cu exces de putere se impune;

Având în vedere că d-l Procuror general al acestei Inalte Curți, în prealabil având cuvântul a ridicat incidentul de inadmisibilitatea recursului, susținând că, mai înainte de a se lua în discuțiune în fond, motivul de recurs, din punct de vedere al existenței sau neexistenței ca delict, al faptului încredințat așa după cum chestiunea a fost pusă de recurent în scris prin motivul invocat, trebuie a se cerceta și vedea, dacă natura și caracterului actului, atacat cu recurs este susceptibil de o asemenea cale direct în fața Inaltei Curți și d. Procuror general în susținerea incidentului său arată că, după regulile de drept existente justiția militară având o organizație proprie, iar dreptul comun nefiind aplicabil decât acolo unde se trimite în mod formal, singurele acte cari pot fi atacate cu recurs la Curtea de Casație, după cum rezultă din art. 75 și 141 c. j. m., sunt numai deciziunile Consiliului de Război și ale Consiliului de Revizie și numai pentru incompetență.

Că actele sau măsurile de instrucțiune, cum este în speță ordinul de arestare, nu sunt susceptibile, susține d-l Procuror general, de calea recursului direct la Inalta Curte de Casație, ele fiind organizate și regulamentate în mod special de art. 77 și următorii c. j. m. și în ce privește arestarea de art. 99 și urm. acelaș cod, cari nu prevăd o asemenea cale de atac.

Că nu se poate invoca, susține d-l Procuror general, nici dispozițiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curții de Casație care îmbracă pe părțile interesate cu dreptul excepțional al Ministerului de Justiție, de a cere anularea chiar a hotărârilor nedesăvârșite sau actelor judecătorești de orice instanță, deoarece în speță actul atacat are un caracter provizoriu și nu este de natură a întrerupe cursul justiției, condițiune cerută de sus menționatul text.

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale recurentului prin apărătorii săi, depuse în combaterea incidentului de mai sus.

Considerând că în legislațiunea noastră a existat întotdeauna o normă constantă că justiția militară se organizează prin osebite legi, cu caracter excepțional, normă care prin art. 106 din noua Constituțiune, a fost ridicată la rangul de principiu constituțional.

Considerând că consecința unei asemenea norme, legiuitorul edictând codul justiției militare a creat anume instanțe de instrucțiune și urmărire, prevăzute de art. 77 și următorii și anume instanțe de judecată: Consiliile de război, conduse fiecare de regulele lor de o procedură penală, reguli cari singure trebuiesc riguros aplicate de instruirea și judecata infracțiunilor deferite competenței lor, urmând ca regulele dreptului comun să fie observate numai acolo unde codul justiției militare o cere în mod expres, cum se spune prin art. 76, 80, 96, etc., iar ca instanță de recurs a înființat Consiliul de Revizie care are căderea, după cum spune art. 68, 69 și 70 c. j. m. să se pronunțe numai asupra recursurilor făcute în contra sentințelor de fond ale Consiliilor de Război.

Considerând că afară de recursurile ce se îndreaptă către consiliile de revizie, după cum s'a arătat mai sus mai există un singur recurs cu totul excepțional, care conform art. 75, 141, 142 c. j. m. și art. 24 și 26

al. I din legea Curții de Casație se adresează și se judecă de către această Inaltă Curte, dar și acest recurs, după cum rezultă clar din textele citate nu se exercită de cât numai în contra deciziunilor de fond ale Consiliilor de Război și de Revizie și numai pentru cauză de incompetență.

Considerând că din cele expuse rezultând că atât recursul ordinar la Consiliul de revizie, cât și cel extraordinar la Inalta Curte de Casație, neputându-se exercita de cât în contra actelor numite mai sus, urmează într-o interpretare logică că, o asemenea cale de atac este exclusă în contra actelor de instrucțiune, în speță, în contra unei măsuri de arestare, fie chiar pentru cauză de incompetență.

Că pe de altă parte în ce privește actele de instrucțiune și urmărire prealabilă, rezultă din art. 77 și urm. și în special în ce privește arestarea din art. 99 c. j. m. că nu sunt supuse reformării de cât tot prin organul superior care le-a provocat.

Că în materie de justiție militară, Generalul Comandant al Corpului II de armată, fiind instanța supremă care ordonă urmărirea și arestarea, tot el are căderea să revoace asemenea măsuri, deci și din acest punct de vedere recursul e inadmisibil.

Având în vedere că apărătorii recurentului pentru a susține admisibilitatea recursului au mai invocat ca după dispozițiunile art. 103 din Constituție, recursul fiind declarat de ordin constituțional, el constituie o cale de atac admisibilă în contra ori căruia act judecătoresc, al ori cărei instanțe, fie de instrucțiune, fie de judecată, fără nici o restricțiune.

Considerând că interpretarea ce se dă acestui articol din pactul fundamental este cu totul lipsită de temei juridic și depășește intențiunea legiuitorului constituuant, căci ceiace s'a ținut prin această dispozițiune nu a fost ca să se extindă fără limită dreptul de recurs, ci scopul a fost ca să se curme abuzul ce se făcea prin suprimarea în diferite cazuri a dreptului de recurs în contra unor sentințe date asupra fondului socotind în asemenea cazuri recursul de drept constituțional.

Că, dar, dacă legiuitorul ordinar nu poate suprima dreptul de recurs, luat în înțelesul de mai sus nu e mai puțin adevărat însă, că el are căderea dela reglementa și puterea de a-l acorda și în contra unor acte de instrucțiune, ceiace legiuitorul nu a făcut-o în cazul de față prin codul justiției militare.

Că, astfel fiind obiecțiunea devine nefondată :

Având în vedere că recurentul ca ultim argument în favoarea admisibilității recursului a mai invocat și dispozițiunile art. 27 al. 2 din legea Curții de Casație, susținând că această dispozițiune a legii dă dreptul părților interesate, întocmai ca și Ministerul de Justiție, în temeiul art. 22, să ceară anularea hotărârilor, fie și nededăvârșite și a actelor judecătorești de orice instanță, când ele nu mai pot fi atacate pe nici o cale ordinară și cursul justiției s'ar găsi întrerupt, cum se pretinde că ar fi în speță;

Considerând că, deși dispozițiunile art. 27 al. 2 din legea de organizare a Curții de Casație inovează și extinde drepturile părților interesate, de a cere și ele anularea hotărârilor nededăvârșite, și a oricărui act judecătoresc, dat cu exces de putere sau necompetență, și deși acest text își întinde sfera lui de aplicațiune la actele de asemenea natură, emantate de la ori ce instanță, și prin urmare și asupra acelor care emană dela instanțele militare, totuși dispozițiunea din lege

nu poate avea aplicațiune, întrucât în cazul de față, condițiunile aplicabilității ei, nu își au ființă ;

Că într'adevăr atât din textul clar al art. 27, cât și din expunerea de motive asupra legei Curții de Casație, făcută de Ministrul Mârzescu, rezultă că facultatea exercițiului unui asemenea drept de recurs, este subordonată condițiunei ca actul dat cu exces de putere sau necompetență, să nu mai poată fi atacat pe nici o cale ordinară și cursul justiției să fie întrerupt.

Că în speță ordinul de arestare nu îndeplinește această condițiune, el fiind un act de instrucțiune cu caracter provizoriu, reformabil la orice schimbare de situațiune de către instanța supremă de urmărire, cum s'a arătat mai sus, și apoi pe de altă parte nu este nici de natură de a întrerupe sau suspenda cursul justiției, în înțelesul legii, căci justiția în cazul de față își urmează cursul său regulat.

Că astfel fiind, din considerațiunile de mai sus rezultând că incidentul ridicat de d-l Procuror general este fondat urmează că recursul să fie respins ca inadmisibil.

Pentru aceste motive, Curtea respinge ca inadmisibil recursul etc.

Concluzii pentru recurentul Ionel Țăranu în recursul făcut contra mandatului de arestare emis de către raportorul consiliului de război al corpului II de armată, București

În vederea unui interes social legiuitorul a derogat dela principiile generale în ceiace privește armata, crend pentru ea o jurisdicțiune specială.

Militarii în activitate sunt astfel sustrași judecătorilor civili și judecați de Consiliile de Război.

Sub regimul însă excepțional al stării de asediu, jurisdicțiunea militară se extinde și asupra acelor civili cari sunt socotiți că au săvârșit acte de natură să atingă siguranța Statului și ordinea stabilită.

Ziaristul I. Țăranu, se vede astfel învinuit pe nedrept de răspândire de știri false și arestat ilegal din ordinul Comandantului Corpului II de armată, București.

Socotind măsura luată ca arbitrară se face recurs împotriva mandatului de arestare emis.

Conform dispozițiunilor legii Inaltei Curți de Casație, recursul este admisibil.

Sub imperiul vechii legi, Curtea de Casație se pronunțase hotărât pentru admisibilitatea recursului. În adevăr, art. 31, partea II. No 2, stabilește că se poate face recurs în contra hotărârilor nededăvârșite sau actelor judecătorești de orice instanțe care ar cuprinde un exces de putere sau ar fi făcute fără competență.

Dispozițiunile vechiului art. 31 erau generale. Ele nu făceau nici o distincțiune și trebuiau aplicate așa cum spune textul citat atât hotărârilor nededăvârșite cât și actelor judecătorești de ori ce instanță, adică atât celor emantate dela instanțele civile, cât și celor emantate dela instanțele militare.

În deciziunea sa din 20 Septembrie 1913, Inalta Curte de Casație S. II, dec. No. 1921, tot la un mandat de arestare emis de raportorul Consiliului de Război al Corpului II de armată, București, privitor pe Netter Comarnescu, spune lămurit : „Nu se vede motivul legislativ nici nu se justifică în rațiune pentru ce această dispoziție s'ar referi numai la instanțele civile și nu s'ar aplica și hotărârilor nededăvârșite sau actelor instanțelor militare care ar cuprinde un exces de putere sau ar fi făcute fără competență. Considerând că

acordând un asemenea drept părților, legiuitorul a voit ca atunci când interesul general al societății este atins, să se poată desființa cât mai repede, hotărârile date și actele făcute cu exces de putere spre a se evita părților daune fie morale, fie materiale, adesea ori ireparabile ce ar suferi, dacă ar fi nevoite să aștepte până la pronunțarea hotărârei definitive. Că acest motiv hotărâtor în materie se justifică deopotrivă atât pentru cei aflați înaintea instanțelor civile, cât și pentru cei traduși înaintea jurisdicțiunii militare”.

Aceste argumente rămân valide și sub imperiul noiei legi a Inaltei Curți de Casație. Această lege menține în totul dispozițiile vechei legi. Art. 27 al noiei legi reproduce în totul dispozițiile anterioare, introducând o singură inovație, prin aceia că declară admisibil recursul numai atunci când ar fi singura cale ce partea are la îndemână. Condiția aceasta este îndeplinită în recursul d-lui Țăranu.

Art. 27 al legii Curții de Casație dă părților drept de recurs pentru exces de putere sau incompetență împotriva hotărârilor fie și nedesăvârșite, sau a actelor judecătorești de orice instanță. Termenii săi sunt generici. Ei se referă atât la instanțele de drept comun cât și la cele excepționale. Drept de recurs există în puterea acestui text atât împotriva actelor judecătorești a instanțelor civile cât și a celor militare.

Și nicăeri, nici o dispoziție legală nu suprimă acest text. Ni se spune că Codul Justiției Militare nu-l acordă.

Dar, nici procedura penală, nici procedura civilă nu acordă expres acest drept de recurs. Și totuși, el există în puterea art. 27 al legii Curții de Casație și Justiție.

Argumentul ce se aduce de d-l procuror general dedus din interpretarea art. 75 al Codului Justiției Militare este ușor de înlăturat art. 75 din C. J. M. nu ridică dreptul de recurs creat de art. 27 al Legii Curții de Casație privind actele judecătorești arbitrare. Art. 75 C. J. M. acordă un drept de recurs împotriva hotărârilor Consiliilor de Război, vorbind anume de „hotărâri” și nu de decizii.

Dacă legiuitorul militar ar fi voit să ridice dreptul de recurs împotriva actelor judecătorești ar fi spus-o expres, sau ar fi creat dreptul de recurs numai pentru deciziile Consiliului de Război. Or, art. 75 acordă dreptul de recurs pentru orice hotărâre și în acest termen generic trebuie înglobate toate actele ce un Consiliu de Război poate săvârși, atât acte de instrucție cât și acte de judecată.

Codul J. M. derogă numai atunci dela dreptul comun când necesitatea socială ce a determinat creierea lui o cere imperios. Astfel nu se poate face recurs în Casație împotriva fondului deciziilor lor, ci numai pentru incompetență. Atât.

Noi nu putem extinde dispozițiile de asemeni natură, nu putem crea derogări dela dreptul comun pe care legea nu le creiază.

Legea Curții de Casație acordă drept de recurs împotriva actelor judecătorești, C. J. M. nu-l ridică, deci, recursul de față este admisibil pe baza dispozițiilor art. 26, 27 și 31 din legea de organizare a Inaltei Curți.

Ni se obiectează de d-l procuror general că C. J. M. nu acordă justițiabililor săi dreptul de recurs decât împotriva hotărârilor desăvârșite și atunci numai pentru incompetență. Am arătat mai sus de ce această obiecțiune trebuie înlăturată.

Dar dacă ea s'ar putea ridica ar fi numai împotriva recursului făcut de un militar în activitate. Faptul că

prin legea stării de asediu Ionel Țăranu este deferit Consiliului de Război, nu-i schimbă calitatea sa de civil.

Or, art. citate din Legea Curții de Casație, se aplică fără îndoială civililor, indiferent de instanța în fața căreia sunt traduși, ei putându-se adresa acestei Inalte Curți împotriva exceselor de putere a căror victimă sunt, prin săvârșirea unor acte judecătorești de instrucție.

* * *

Să admitem pentru un moment că n'am avea drept de recurs decât împotriva unei hotărâri. Dar actul de arestare săvârșit de Comisarul raportor, motivat de împrejurările instrucției, aprobat de Generalul Comandant, nu are oare caracterul unei hotărâri care poate fi atacată cu recurs în Casație dacă a fost dat cu incompetență sau exces de putere?

Actele săvârșite de Raportor în instrucția ce face, acte printre care intră desigur și mandatul de arestare ce emite, sunt hotărâri de instrucție. Acest caracter le-a fost dat întotdeauna de către instanțele militare înseși. În adevăr, prin decizia No. 44 din 1921 a Curții Superioare Militare se decide că autoritatea de lucru judecat se aplică la instanțele de instrucție, fie instanțe obișnuite, fie instanțe militare. Tot astfel și decizia No. 99 din 1921. Caracterizarea lor drept hotărâre este generală și nu nu este permis să distingem între diferitele acte ale instrucției privind pe unele din ele ca hotărâri și denegând, după cum avem interese, altora acest caracter. Dar, chiar dacă am înlătura dispozițiile clare, totuși ale legii Curții de Casație și am supune în totul recursul făcut de Țăranu, dispozițiilor Codului J. M., aplicabil în privința dreptului de recurs numai militarilor, încă ne-am găsi în cadrul art. 75 al acestui Cod și recursul ar fi admisibil.

Dar chiar sub imperiul C. J. M., recurs împotriva actelor instrucției există în puterea art. 103 al Constituției din 1923.

Dreptul de recurs este de ordin constituțional spune acel text, care abrogă orice dispoziții contrare trecute ce face imposibilă orice inovație de acest fel în vreo lege viitoare.

Principiul egalității — spune Raportorul Constituției — cere în mod general și fără nici o distincțiune ca orice împlicinat să aibe dreptul la controlul aplicării legilor de către instanțele de judecată, fie civile, fie militare. Acest principiu este de superioară ordine publică și implică efectul retroactiv. Dreptul de recurs face parte integrantă din dreptul cetățeanului de a fi judecat și apărat. El este legat de drepturile omului dreptul a se folosi cineva de toate gradele de jurisdicție fiind pentru cetățean un tot indivizibil.

Constituția acordă dar tutulor dreptul de recurs. El este dat acolo unde legile anterioare nu-l prevedeau, sau îl luase în chip expres, și nu poate fi retras cuiva prin nici o lege actuală sau viitoare.

Deci, chiar dacă I. Țăranu n'ar avea recurs în baza legii Casației, chiar dacă n'ar avea recurs derivat din art. 75 al C. J. M., el are însă acest drept din Constituție și nimeni nu i-l poate contesta sau răpi.

Din toate aceste puncte de vedere, recursul lui Ionel Țăranu, nu poate fi decât admis în principiu.

LASCAR ANTONIU

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA I COM.*Audiența dela 27 Iunie 1928***Președinția d-lui M. MANOLESCU, Jud. de ședință***O. Bodeanu cu Banca de Scont***Sentința Nr. 898**

Avocat. Funcționar de bancă. Nu se consideră legat juridicește prin mandat, ci prin contract de locațiune de servicii. Suprimare intempestivă a funcției, fără preaviz, nici motiv îndrituit. Culpă generatoare de daune interese. Numire ulterioară a altui funcționar în locul pretins suprimat. Culpă identică. Daune morale pentru știrbirea prestigiului profesional prin concediere bruscă. Admisibilitate.

Atunci când una din părți rupe contractul pe durată nedeterminată fără a preveni pe cealaltă, potrivit uzului și fără nici o justificare, aceasta din urmă poate să reclame reparatiunea prejudiciului ce-i pricinuește brusca reziliațiune.

Tribunalul,

S'au ascultat d-nii avocați Gh. Petrovici și Gr. Conduratu pentru reclamant; C. Panătescu și Stoenscu pentru pârâtă

Asupra acțiunii intentate de O. Bodeanu, avocat din București, șoseaua Doamnei Nr. 33, cu petiția înregistrată la Nr. 29463 din 926, în contra Societății Anonime Banca de Scont a României cu sediul în București strada Eugeniu Carada Nr. 3, pentru daune.

Având în vedere actele și lucrările cauzei, cum și susținerile orale și scrise făcute de părți.

Având în vedere că din actele cauzei se constată în fapt următoarele:

Considerând că reclamantul O. Bodeanu, a fost angajat ca avocat în serviciul Băncii de Scont a României în cursul anului 1919, retribuit cu salariu fix lunar de lei 6600, având și dreptul născut din uz la indemnizări anuale cu titlu de gratificații, cum și pe lângă posibilitatea probabilă de mărirea treptată a salariului și un drept eventual la pensie în contul căruia i se făceau rețineri lunare. Considerând că în această calitate a funcționat neîntrerupt până când fără o prealabilă înștiințare, în mod brusc, la data de 21 Aprilie 1927, i se pune în vedere cum că organul de administrațiune al instituției a suprimat pe ziua de 1 Mai 1927, postul de avocat.

Considerând că prin această înștiințare nu numai că nu se arată nici un motiv justificat care să determine la un moment dat concedierea unui salariat al Băncii, în serviciul ei de un timp îndelungat de ani, dar dimpotrivă i se aduce mulțumirea pentru concursul dat în timpul funcțiunii sale.

Având în vedere că din răspunsul la interogator pârâta recunoaște:

Că fără un preaviz în termenul uzual, reclamantul a fost scos din statul de plată al funcționarilor încă din Aprilie 1927.

Că reclamantului i se făcea regulat rețineri pentru pensie. Că ulterior concedierii a dat unui alt domn avocat Călin, mandat de a reprezenta în justiție interesele Băncii, că numărul proceselor nu s'a împuținat dela data angajării reclamantului în serviciul Societății pârâte.

Considerând că întrebată fiind la interogator asupra motivului care a determinat concedierea intempestivă, Banca invoacă drept motiv „înțetarea mandatului prin suprimarea postului“.

Că acest motiv de drept, în cazul în care ar putea fi socotit ca atare, nu numai că nu justifică măsura concedierii

inopinate, dar o pune într'o lumină cu totul arbitrară și abuzivă.

Considerând că din depunerile martorului Val. Sandu (avocat al Băncii), rezultă că la vreo 5—6 luni după concedierea reclamantului, Banca a angajat ca avocat al secțiunii sale „datorate refugiaților” pe un domn avocat Durnăreanu.

Că astfel fiind și din acest punct de vedere concedierea reclamantului nu se poate justifica prin scăderea lucrărilor și afacerilor Societății pârâte.

Că prin urmare, în fapt se constată că reclamantul a fost concediat intempestiv și nejustificat.

In drept: Considerând că între părțile litigante a intervenit un contract de locațiune de serviciu prin aceia că reclamantul se obligă a presta pârâtei serviciile sale, în schimbul unei retribuțiuni socotite pe durată de timp și plătită lunar.

Considerând că faptul angajării reclamantului în calitate de avocat pe lângă contenciosul Băncii nu poate schimba calificarea negoțului juridic legat între părți, din contract de locațiune de serviciu, în contract de mandat, întrucât pe de o parte „elementul de timp”, și de „periodicitate a salarizării” este de esența oricărui contract de locațiune, iar pe de altă parte un avocat în contenciosul unei instituțiuni Bancare, nu este ținut numai la reprezentarea intereselor patromului în justiție, dar și la lucrări de cancelarie, consultațiuni juridice, redijări de acte notariale, etc.

Că astfel fiind, nu se poate justifica măsura concedierii din serviciu a reclamantului, pe considerațiunea revocării „ad nutum” a vreunui contract de mandat.

Considerând că deși în speță suscitatul contract de locațiune de serviciu a fost încheiat pe o durată nedeterminată, rezilierea unilaterală ca mijloc de extincțiune și recunoscut inerent unor asemenea contracte, nu poate fi admisă decât sub condițiunea subînțeleasă de a nu cauza celeilalte părți vreun prejudiciu oarecare.

Considerând că faptul concedierii intempestive a reclamantului prin aceia că nu a fost prealabil înștiințat conform uzului avut de părți în vedere cu ocaziunea încheierii contractului, cum și faptul nejustificării fie obiective, fie chiar numai subiective a măsurii luate, este de sigur de natură ca în principiu să dea dreptul prejudiciatului la repararea integrală a daunelor ce i s'au cauzat.

Că atunci când una din părți rupe contractul pe durată nedeterminată fără a preveni pe cealaltă, potrivit uzului și fără nici o justificare, aceasta din urmă poate să reclame reparatiunea prejudiciului ce-i pricinuește brusca reziliațiune.

Că în asemenea situațiune și dacă cererea este fondată Tribunalele pot să ridice cifra indemnității chiar peste o sumă egală salariului corespunzător celor 3 luni de preaviz.

Considerând că această soluțiune se impune cu atât mai mult cu cât reclamantului făcându-i-se și rețineri pentru pensie, a fost de bună seamă în intențiunea presupusă a părților, că contractul să aibă o durată îndelungată.

Considerând că normalitatea însăși a raporturilor de solidaritate socială, consacrată prin unele legi speciale, cum este în Franța acea din anul 1889, reclamă drepturi de desdăunare în materia locațiunii de muncă, atunci când nejustificat și intempestiv legătura de drept este ruptă, prin voiața arbitrară a uneia din părțile contractante.

Având în vedere că în speță este necontestat că suprimarea postului de avocat a reclamantului s'a făcut în mod cu totul intempestiv, iar drept justificare pârâta nu invoacă decât considerațiunea revocării „ad nutum” a unui pretins contract de mandat, justificare nu numai insuficientă, dar echivalentă cu o totală lipsă de justificare.

Că deasemenea numai în cazul când s'ar fi dovedit o culpă din partea concediatului, sau o forță majoră bine arătată care s'ar fi opus la continuarea raporturilor contractuale, mă-

sura concedierii inopinate ar fi putut scuti societatea pârâtă de obligațiunea de desdăunare.

Că în asemenea situațiune urmează a se aprecia și a se hotărî quantumul dreptului de despăgubiri al reclamantului.

Având în vedere că reclamantul O. Bodeanu, a funcționat în serviciul Băncii atât ca avocat pledant al intereselor sale, cât și ca funcționar însărcinat cu girarea lucrărilor cerute de contencios, retribuit fiind cu un salariu de 6.600 lei lunar și alte avantagii uzuale.

Că în această calitate, din depunerile martorilor reese că era aproape adesea ocupat numai cu lucrările Băncii, din care pricină și contând pe un angajament de lungă durată prin aceea că chiar i se făceau rețineri pentru pensie, nu și-a putut asigura o clientelă personală stabilă, grație căreia să poată face exigențelor din ce în ce mai crescânde ale vieții de astăzi.

Că tocmai datorită angajamentului ce-l avea la Bancă a fost nevoit să refuze un altul la Societatea Tramvaelor comunale.

Având în vedere că angajarea ca avocat a reclamantului într-o instituțiune de importanța Băncii de Scont a României l'a determinat de sigur să nu mai contracteze alte angajamente cu alte instituțiuni similare cari astăzi nu mai au locuri disponibile, și chiar în ipoteza când aceasta ar fi încă posibil, angajamentul s'ar fi făcut probabil în condițiuni mai puțin avantajoase, dat fiind lipsa de vechime a solicitantului.

Că oricum ar fi, concedierea lui inopinată și fără un motiv bine justificat a fost de natură să producă un discredit asupra reputațiunii de avocat și profesionist a reclamantului, prin aceea că lasă să se bănuiască că fie incapacitatea, fie reaua lui conduită au putut determina o măsură atât de gravă.

Că astfel fiind și apreciind asupra daunelor materiale și morale în raport cu natura serviciilor prestate, cu importanța situațiunii ocupate, cu durata angajamentului până în momentul ruperei lui, Tribunalul le fixează la suma de lei 200.000.

Văzând și cererea de cheltueli de judecată formulată de reclamant, tribunalul, apreciind, le fixează la suma de 4000 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător M. Manolescu, Trib. admite în parte acțiunea intentată de O. Bodeanu, avocat din București.

(ss) M. Manolescu; D. Gerota.

Grefier, (ss) C. Spiridon.

NOTA — Remarcabila sentință reproducă mai sus, asupra căreia socotim oportun prilejul de a formula unele considerații juridice, are în primul rând meritul de a soluționa, pentru întâia oară în fața instanțelor românești (1), atât controversa asupra *naturii* și calificării în drept a serviciilor prestate de un avocat, în slujba unei instituțiuni cu caracter particular, — cât și (pe cale de acessoriu firesc și inerent) recunoașterea formală a dreptului unui avocat — auxiliar al justiției — la despăgubiri, în caz de nesocotire sau de nerecunoaștere arbitrară a importanței serviciilor profesionale prestate de dânsul.

Una din regretabilele lacune ale reglementării juridice în legislația noastră a raporturilor contractuale dintre patroni și locatari de servicii, este abandonarea în voia soartei a situației legale a salariaților institu-

țiunilor private. Această anomalie ne apare cu atât mai stranie cu cât situația funcționarilor publici (la Stat, județ, comună) a fost pusă la punct juridicește cu o minuție rară prin legea și regulamentul Statutului lor cât și prin legea nouă a Contenciosului Administrativ. Astfel, pe de o parte, întâlnim tendința de respectare și de sancționare eventuală în justiție, a drepturilor funcționarilor publici, iar pe de altă parte, contemplăm cu surprindere că slujbași particulari, cari își trag drepturile lor dintr'un *contract de locațiune de servicii* perfect indentic cu acela care leagă autoritățile publice de salariații lor, sunt necrotiți de nici o reglementare adecuată, lăsându-li-se doar resursa primitivă a principiilor din dreptul comun — art. 969, 998 și 1436 c. civ. Disproporția de tratament în fața judecății apare deci în dauna funcționarilor particulari, cu un caracter de vădită și nemeritată vitregie.

Arbitrariul administrativ și cel *politic*, zăgăzuite de legiuitor prin legile enunțate mai sus în zeci de articole, sunt astăzi reduse, în forța lor nocivă — la ultima expresie, instanțele judecătorești având căderea a controla și cenzura actele publice de autoritate în cele mai mici amănunte, fie ale motivelor invocate aparent, fie chiar numai ale intențiilor și dedesubturilor. Câtă vreme va mai trece însă până la înfrunțarea legală a statutului funcționarilor particulari, în special al funcționarilor Societăților anonime răsărite, presărate și încuibate în ultimul timp ca buruienile și ciupercile după ploaie? Căci în aceste Societăți, unde cuvântul hotărâtor îl are până astăzi Sanctitatea sa *Bancrota*, este uimitor de constatat cu câtă înverșunare tronează arbitrariul, bunul plac, fantezia vinovată, domnind peste drepturile contractuale ale salariaților lor, cari muncesc din greu, modești, umili, obscuri, spre a îndestula pe cei ce stăpânesc biletul de bancă, — uneori fără nici o cădere legitimă ci doar prin jocul capricios al întâmplării, sau prin rezultatul unor manevre dubioase, temătoare de lumina zilei.

În speța ce adnotăm, acest arbitrariu culpabil s'a manifestat prin concedierea *pură și simplă* a unor distinși confrăți ai baroului, din serviciul unei instituții particulare unde funcționau de aproape zece ani. CIRCUMSTANȚĂ agravantă: la câteva zile după ce Banca trimisese avocaților înștiințarea că „organele de conducere au suprimat postul“, se angajează în aceeași calitate în serviciile instituțiunii un alt confrate, în locul ocupat anterior de reclamantul O. B. a cărui acțiune în daune-interese a fost admisă de tribunalul Comercial Ilfov s. I, prin hotărârea ce comentăm.

O singură justificare a înfățișat Banca în lupta delabara Tribunalului: evitând orice lămurire asupra motivelor de fapt cari ar fi putut, la urma urmelor, constitui vre-o vină în sarcina sau în culpa confratelui salariat (motive dovedite ca inexistente), domnii reprezentanți ai pârâtei s'au mărginit a susține teoria juridică a „încetării funcțiunii prin încetarea mandatului încredințat.“ Pur și simplu!...

Cu drept cuvânt deci sentința apreciază o atare justificare ca „nu numai insuficientă, dar echivalentă cu o totală lipsă de justificare“; căci dacă, până la un anumit punct se poate susține că un confrate ar fi față de un client sporadic și accidental, legat printr'un contract de *mandat* retribuit, este ilogic și nejuridic să se piardă din vedere, când este vorba de un contract de prestare de servicii față de o colectivitate, (cu deosebire față de o Societate anonimă) caracterele proprii *de esența contractului de locațiune de servicii*: lea

1) Într-o speță analoagă, dar nu privind pe avocați, nu putem cita la cunoștința noastră decât o decizie Cass. III No. 319 din 919. „Curierul Judiciar“ No. 34-35 din 920; „Pandectele Române“, 1924, III, p. 84.

lunară, gratificațiile la bilanț și la fine de an, reținerile lunare pentru pensie, obligativitatea prestării unor anumite ore de serviciu în birourile contenciosului Băncii, și chiar formula scrisă pe foaia care confirmă contractul: „sunteți angajat în serviciul Băncii (sau Societății) cu un salariu, (sau cu o retribuție) de lei... lunar (sau anual)”.

Argumentarea Tribunalului Comercial se dovedește a fi impecabilă juridiceste, considerentele înlănțuindu-se și succedându-se, în fapt și în drept, cu o precizie și o limpiditate de logică ce se impun în mod izbitor: din moment ce există un contract sinallagmatic, o reziliere unilaterală nu se concepe decât cu condițiunea exclusiv subânțeleasă, de a nu prejudicia interesele părții co-contractante; o sfărâmare intempestivă, arbitrară a legăturii acordului de voință, constituie pentru partea lezată, un izvor generator de despăgubiri, atât materiale (pentru compensarea pierderilor suferite pecuniar — *damnum emergens, lucrum cessans*) cât și morale (pentru reabilitarea și restabilirea aceluși credit moral, imponderabil și totuși cu atâta greutate în balanța ultrasensibilă a considerațiunii sociale, a opiniei confratilor, mai marilor, mai micilor noștri) când este câștigată, juridiceste, vina formală, culpa unei părți, quantumul despăgubirilor poate, în mod legitim, depăși cifra ce ar reprezenta salariul pe un anumit număr de luni, tocmai pe considerațiunile gingașe amintite, cari se ridică deasupra sumelor de bani datorate efectiv de parte, fiind îndreptățite a provoca despăgubiri mult mai importante. (În speță, salariul avocatului fiind de lei 6500 lunar, instanța a acordat daune lei 200.000 adică retribuția pe aproape trei ani).

Iată, bunăoară, un confrate care a încheiat, juridiceste, constituirea și funcționarea unei societăți anonime, cu nesfârșitele și laborioasele demersuri, alergături, frământări, prezențări în fața autorităților administrative și judecătorești. Societatea, odată în stare de funcționare, angajează pe acest confrate ca avocat — șef al serviciului contencios, legătura acordului de voință prezentând caracterele tipice sus menționate ale contractului sinallagmatic de locațiune de servicii. Grație priceperii sale și muncii efectiv prestate cu compentință și râvnă, și înăuntrul biurourilor societății și în afară în ambianța legăturilor și vieții comerciale, această societate ia un avânt larg, devenind un izvor mănos de resurse precuniare pentru cei cari dețin majoritatea capitalului. Cum s'ar putea susține, în logică normală, că, la adăpostul comod al pretextului „încetării mandatului”, sau al revocării sale „ad nutum”, posesorii supremației bancnotelor, ajunși în situația de a storce integral resursele acestor bancnote, ar avea dreptul să se debaraseze de serviciile confratelui care, uneori vreme de ani de zile, a dus greul neîncetat, lucrând *exclusiv* pentru interesele capitalului investit și, prin chiar aceasta, închizându-și drumul la orice altă autoritate sau instituțiune, unde în cazul cel mai bun al unei noi numiri, ar fi obligat să o ia dela început, cu salariu de debutant și cu respectul ierarhiilor deja aflate și al drepturilor deja câștigate ?

Din practica lucrurilor cunoaștem bine și sistemul, înfinit de ingenios, al rezoluției: „contenciosul va referi” la adăpostul căruia se dosește cu abilitate ceia ce *Faguet* a numit cândva „*le culte de l'incompétence et l'horreur des responsabilités*”, — și munca ce trebuie mai întodeauna depusă de avocații cărora li se cere cu atâta dezinvoltură un maximum de cercetări, de studii

și de soluții laborioase. Iată de ce considerăm cu un sentiment de admirație, curajoasa argumentare a Tribunalului, care ținând seama cât de greu cântărește în viață și în cariera profesiei noastre factorul neprețuit: „timpul cheltuit”, justifică acordarea daunelor în sumă superioară salariului pe trei luni, care se cuvine, prin uzul constant în întreprinderile particulare, funcționarului de serviciile căruia direcțiunea respectivă înțelege să se dispenseze în mod intempestiv.

Dar ceva mai mult. Manevrela săvârșită uneori de posesorii majorității capitalului social sau de prepușii lor la conducerea administrativă a treburilor, după îndestularea lor grație neprețuitei colaborări a avocatului, spre a descuraja, a dezgusta, a intimida pe confratele funcționar, doar-doar se va hotări, într'un moment de revoltă indignată a mândriei și a conștiinței sale să plece de bună voie, — prezintă caractere net dolosive, cari nu rar evocă *animus fraudis*. S'a întâmplat ca, unui confrate, avocat în serviciul contencios al unei instituții comerciale, să i se ceară în mod grațios și umil o demisie de formă, de care i se dăduse asigurări de onoare, că nu se va face uz contra situației sale. I se cerea această demisie simultană, — de către directorul general, — spre a satisface, — pretindea aceasta, — condițiile puse de cineva care dorea să intre cu un capital important în acea întreprindere, preluând un număr de acțiuni din cele rămase disponibile din capitalul social. S'a explicat confratelui, că acest „cineva” și-ar fi exprimat dezideratul de a avea la șefia contenciosului o *persona grata* sau cel puțin de a-i vedea, negru pe alb, demisia scrisă și subscrisă, totuși, — adăoga textual prepusul majorității capitalului, pentru liniștirea confratelui, „întrucât noul venit nu va avea majoritatea, deci nu va influența hotărârile organelor de direcție, avocatul va rămâne mai departe în executarea contractului de locațiune de servicii, cu titlul, bunăoară, de consilier juridic sau de *fondé de pouvoir* pentru contencios; ba chiar însăși pretinsa „demisie” nici nu va fi măcar înregistrată, nici trecută, precum a fost trecută *numirea*, prin Comitetul de Direcție ori prin Consiliul de Administrație”. Imprejurările au voit însă ca pretendentul la cumpărarea noului pachet de acțiuni să se răzgândească și să bată definitiv în retragere. Ceia ce nu a împiedicat nici de cum pe reprezentantul majorității capitalului, nu numai să nu restituie loyal demisia scrisă de confrate, dar să se prevalze de ea, făcând, — peste câțva timp, din senin, — cunoscut avocatului că nu i se mai recunoaște titlul și prerogativele funcției ce avusese, fără nici o motivare mai amplă, dovedind astfel o dezinvoltură surprinzător de elegantă moralmente și procedee de dol și violență flagrante, pe baza cărora hârtia zmulșă avocatului funcționar este izbită de vicii fundamentale: lipsă totală de consimțământ deci inexistență juridică, sau în orice caz, anulabilă fără șovăire ca fiind manifestarea unei voințe violate și violente prin manopere dolozive. Ceva mai mult; instituția nici nu i-a retras procura ce-i conferise, confratele continuând, între timp, vreme de multe luni de zile să reprezinte efectiv societatea înaintea justiției și administrațiilor de tot felul, publice și particulare. Unde mai punem gestul aceluși prepus la conducere de a răspândi în lumea profesională și în societatea care avea contact constant cu avocatul, că acest membru fondator a fost „constrâns” a-și da brusc, demisia ? Unde punem și povara unei atari jigniri, desconsiderări a demnității, unui atare discredit al reputației sale față de colegii lui, față de clienții ce cunoscuse

și servise vreme de ani întregi, față de mediul social și intelectual în care își desfășura viața?

Este îmbucurător de constatat că instanțele noastre judecătorești sancționează cu severitate atari abateri abuzive dela regula acordului de voințe care constituie legea părților (art. 969 c. civ.) acord ale cărui efecte juridice cată a nu fi influențate, nici sabotate, pe nici o cale, prin nici o manevră unilaterală. O atare jurisprudență este de natură a deschide orizonturi senine pentru noi, profesioniștii, cărora tradiția ne-a transmis lozincă apăsătoare: cei dintâi la munca grea pentru apărarea semenilor, cei din urmă la răsplata, de atâtea ori precupețită, contestată, negată chiar, a ostnelilor depuse cu lucrul, cu cuvântul, cu gândirea și mai presus de orice, cu alergătura istovitoare fiziologicește. Căci, precum spunea în mod atât de pitoresc și de just marele nostru *Constantin Arion*, serviciile și sforțările avocatului nu se plătesc, ci se răsplătesc.

CONSTANT IONESCU

Doctor în Drept și laureat din Paris, Avocat

RECENZII

LA COOPERATION DES ÉTATS DANS LA LUTTE CONTRE LE FAUX MONNAYAGE de d. V. V. Pella, *prof. de drept penal la Iași și membru în Comitetul Mixt al Societății Națiunilor pentru reprimarea falsului de monede. Edit. A. Paduc. Paris 1928. Pag. 146.*

Repercusiunea pe care a avut-o falsificarea monedei franceze de către Ungaria în cercurile internaționale, a determinat pe Franța ca să sesizeze Societatea Națiunilor pentru a se studia problema și lua măsuri de represivitate.

Societatea Națiunilor a numit un Comitet tehnic ca să studieze această importantă chestiune, Comitet format din reprezentanții marilor Bănci de emisiune și din penaliști.

În acest Comitet, a fost desemnat și d. Prof. V. V. Pella, ca specialist.

În sesiunea din Iunie 1927, Comitetul tehnic al Societății Națiunilor a luat ca bază de discuțiune proiectul de convențiune propus de d. Pella, pe care l'a trimis apoi în studiu unei Comisiuni mai restrânse compuse din d-nii: *Servais* (Belgia), *John Ficher Williams* (Anglia), *Ugo Aloisi* (Italia) și *V. V. Pella* (România).

Proiectul de convențiune al represivității falsurilor de monedă a fost discutat în ședințele de la 10-13 Oct. 1927 ale Comitetului tehnic mixt, a fost apoi trimis Consiliului Societății Națiunilor, însoțit de un documentat raport al d-lui Prof. V. V. Pella.

Consiliul Societății Națiunilor l'a adoptat în sesiunea din Decembrie anul trecut și apoi a fost trimis Statelor membre al Societății Națiunilor spre ratificare.

Acest raport, însoțit de anteproiectul de Convențiune pentru represivitatea falsurilor de monedă, a fost publicat de d. Prof. V. V. Pella și el face astăzi obiectul recenziei noastre.

Trăbuie să mărturisim chiar de la început că d. Pella a îmbrățișat complexa problemă a falsurilor de monede sub toate aspectele ei, elaborând norme precise pentru reprimarea lor sub raportul internațional.

D. Pella studiază în mod amănunțit incriminațiunea falsurilor de monedă în legislațiunile naționale a 40 de State, circumscriind însă obiectul protecțiunii penale internaționale numai la monede, atât naționale cât și străine.

Plecând de la acest principiu sunt reprimare următoarele infracțiuni:

- 1) *Contrafacerea de monede sau bilete de bancă;*
- 2) *Micșorarea valorii intrinseci a monedei metalice fie cantitativ, fie calitativ;*

3) *Operațiunile cari tind la exagerarea valorii monedei metalice, hârtiei-monede sau biletelor de bancă;*

4) *Modificările aduse monedei metalice, hârtiei-monede sau biletelor de bancă fără curs, în scopul de a le da aparența de valori monetare în curs;*

5) *Punerea în circulațiune, în mod fraudulos, a unor astfel de monede;*

6) *Fapta funcționarilor aparținând unei Instituțiuni monetare de Stat sau a directorilor sau administratorilor unei Bănci de emisiune de a fabrică, emite sau autoriză fabricarea sau emiteria unei monete metalice având o valoare sau o greutate inferioară celei fixate prin lege sau bilete de bancă sau hârtie-monedă în cantitate superioară celei pentru care au fost autorizați.*

7) *Faptul de a fabrica sau pune în circulațiune medalii sau imprimate de orice natură, cari prin aspectul lor exterior ar putea să fie confundate cu monede sau bilete de bancă.*

D. Pella expune în mod amănunțit și documentat elementele constitutive ale acestor diverse falsuri de monede, inzistând în deosebi asupra elementului intențional.

Intr'un capitol special expune, pedepșile aplicabile acestor, diverse infracțiuni în materie de falsificare de monede, precum și măsurile de siguranță (confiscarea specială, a obiectelor sau uneltelor de care s'au servit falsificatori, etc.), de luat în atare cazuri.

Cu privire la organele de investigațiune (poliția judiciară), organele de judecată, complicitate, etc., d. Pella propune soluțiunile cele mai potrivite pentru exercitarea uni cât mai efice represivități.

În partea a II a raportului d. Pella abordează delicata chestiune a falsului de monedă având un mobil politic, arătând diversele forme sub care se îmbracă atari infracțiuni, cari niciodată nu poate fi considerate ca delict politice, ele constituind adevărate *infracțiuni antisociale*, la reprimarea cărora toate Statele trebuiesc să colaboreze, întrucât nici mobilul, nici împrejurările în care se comit, nu pot avea nici o înrâmiră asupra caracterului lor. Această soluțiune de altfel a fost adoptată și de *Institutul de drept Internațional*.

În ultimele capitole d. Pella se ocupă de modul cum se va soluționa diferitele conflicte ce vor naște din interpretarea și aplicațiunea Convențiunii pentru reprimarea falsurilor de monedă cu caracter internațional, pe care le dă în competența unei secțiuni speciale ale *Curței permanente de justiție internațională* de la Haga, rămânând în competența jurisdicțiunilor naționale judecarea infracțiunilor de falsificare de monedă.

Noua contribuțiune a d-lui Prof. V. V. Pella este una din acele cari ridică prestigiul științei românești, care din zi în zi se impune ca un element necesar la cooperarea Statelor pentru a asigura o cât mai temeinică ordine internațională, cu chezușia și puterivă a unei solide păci mondiale, atât de trebuitoare Statelor în perioada aceasta de refacere și de consolidare, pentru progresul și civilizațiunea omenirii.

E. C. DECUSARA

20 Iunie 1928.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a binevoi să trimită achitarea a bonamentului prin mandat postal, direct la Administrațiunea revistei „*Curierul Judiciar*“, București, Artele 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat, partida No. .

A apărut STAREA DE ASEDIU ACTUALA împreună cu textele referitoare din Constituție, legea stării de asediu din 1864, legea declarării stării de asediu din 1916, toate decretule până astăzi precum și jurisprudența Inaltei Curți de Casație de *Gr. D. Grecul*, avocat, cu o prefață de *Colonelul N. C. Homoriceanu*, avocat.